

LIETUVIŲ
DIENOS

DIREKTORIUS J. KAVALIŪNAS IR TĖVAS A. BERNATONIS VASARIO 16-tos MOKYKLOJE, VOKIETIJOJE

LITHUANIAN DAYS

JANUARY

1984

1984 M. SAUSIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029
Telefonas:664-2919

1984 Sausio Nr. 1 (340)
January, 1983 No. 1 (340)

Eina XXXIV metai
Volume XXXIV

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ," LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
Arūnas Barkus, MS
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinta automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change

Atskiro nr. kaina \$2.00 Single Copy \$2.00
Prenumerata \$20.00 metams Kanadoje \$25.00
Subscription \$20.00 Per Year Canada \$25.00
Garbės prenumerata /Honorary subscription \$35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, CA"

FRONT COVER

JONAS KAVALIŪNAS

Jonas Kavaliūnas was born in Lithuania in 1913. He received a degree in German Studies from the University of Vilnius in 1942 and continued studying his field both in Germany and in the United States. He has been the recipient of numerous grants from the U.S. government, enabling him to participate in various summer foreign language institutes at Princeton University, Indiana University, and in Germany.

His abilities as a teacher were also readily apparent to the U.S. government. He was asked to teach Lithuanian at the U.S. Army's Foreign Language Institute in California from 1955-1956. In 1962, Jonas Kavaliūnas became the director of the Darius-Girėnas Lithuanian School in Chicago and remained there until 1966. Having taught Lithuanian at the University of Illinois, Urbana in 1968, he became involved in the creation of a Lithuanian studies section; 1972 saw the triumph of his efforts. Since 1983, Mr. Kavaliūnas is heading the drive to secure the necessary finances for the installation of a Lithuanian studies chair at the University of Illinois, Chicago campus.

Jonas Kavaliūnas has not neglected the political world. He was the organizer of the first Teachers' Week at Dainava in 1967. He has also, at various time, been an important member of the educational councils for both the national and international sections of the World Lithuanian Community (PLB).

He has also been a teacher of German in Lithuania, Germany, and, from 1958-1980, in Michigan City, Indiana. In 1980, Jonas Kavaliūnas became the director of the Vasario (February) 16 High School in Germany. After conducting its affairs for two years, he has resumed his teaching career at Marquette High School in Michigan City.

AUKOS TAUTOS FONDUI

(A.A. Aleksandros Kybartienės Atminimui)
Po \$50—

Stasys ir Onutė Daugėlos, Santa Monikos Lietuvių Klubas

Po \$30—

Jurgis ir Petronėlė Starkus

Po \$25—

Viktoras ir Birutė Raulinaičiai, A. Milienė, Cezaris ir Jūratė Ugnianskiai, Anatolijus Dičius, Simas ir Jadvyga Kvečiai

Po \$20—

C. A. Mikolajūnas, Liucija ir Antanas Mažeikos, Edmundas ir Elena Warren, Salomėja Nyrges

Po \$15—

A. ir H. Milakniai

Po \$10—

A. ir M. Maskaliūnai, G. ir Al. Siručiai, A. Vidugirienė, E. Velžienė, B. K. Rakūnas, A. Šimonėlis.

Viso suaukota \$410.

Los Angeles Tautos Fondo valdyba dėkoja visiems aukotojams.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Jonas Kavaliūnas..... 2

Kun. P. Celiešius
Švento Kazimiero tautiškumo klausimu.. 3

Ignas Medziukas
Dvi lietuvių išlikimo gairės..... 5

B. B.
Lituanistiniai turtai..... 8

Eilėraščiai
Česlovas Valdemaras Obcarkas.....11

Rūta Kleva Vidžiunienė
Kalėdinė akimirka.....12

Bernardas Brazdžionis
Prie Kūčių stalo.....12

Jurgis Gliuda
Iš Lietuvos žemėlapių aruodų.....13

K. K.
Filatelijos paroda LITHPEX VI.....13

Jurgis Gliuda
Jubliejinių "Auszros" metų paminklas...14

Irena Lukšytė Goddard
Kazimieras lukšys Amerikoje
ir Lietuvoje.....15

ENGLISH SECTION

Interview With Alexandre Stanke,
by Rūta Skirius.....16

History in Art, Sculptor Vytautas Kašuba...18

Reminiscences of Soviet Dissident
Reaches the West.....19

"The Baltic Countries: God That Cannot
Be Expelled", Rene Laurentins.....19

Prince Dimitri Gallitzin.....19

Nuclear Hazards.....20

Concerning Separated Families.....20

The Spirit of Lithuania's Future.....21

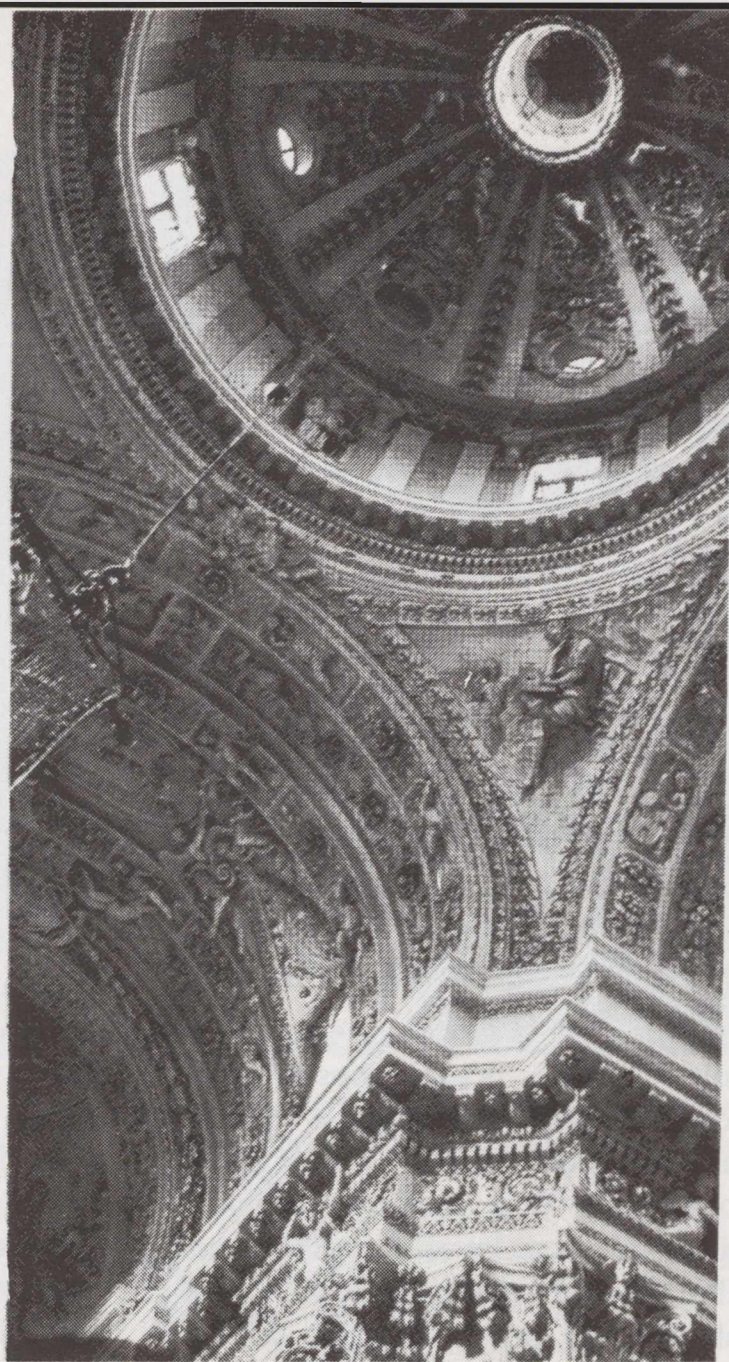
An Open Letter, A. Gedraitis.....21

In Lithuania, when you dial for information,
you'd better have some.

Have trouble occasionally in arriving at a definition of a word you don't understand? Get a Lithuanian-English or English-Lithuanian dictionary at Lithuanian Days publishers.

Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčia, kurion nukelti šv. Kazimiero palaikai, iki šiol Vilniaus Katedroje, specialioje koplyčioje.

St. Peter and Paul church in Vilnius, Lithuania, to which St. Casimir's tomb was transferred from Vilnius Cathedral.

Švento Kazimiero tautiškumo klausimu

Jubiliejiniais metais lietuviškoji spauda bei organizacijos subruzdavo minėti šv. Kazimiero mirties 500 (1458-1984) metų sukaktį.

Tačiau nei straipsniais, nei paskaitomis nėra įmanoma išsamiai atskleisti Šventojo gyvenimo. Jis yra sudėtingas, įvairiaspalvis ir dinamiškas. Tam tikslui patarnaus monografinė studija, kurią ryžtasi Religinės Šalpos Centras suorganizuoti ir išleisti.

a) TAUTYBĖ

Paskaitoje ar straipsnyje tenka ribotis

vienu kuriuo žvilgsniu į šv. Kazimiero gyvenimą. O tokių įžvalgų gali būti daug ir įvairių. Juk galime kalbėti apie Šventąjį Karalaitį kaip studijozą, kaip moralistą, kaip esketą ir šventąjį, kaip politiką arba jauną valstybininką ir kaip tautos sūnų. Šioje trumpoje apybraižoje ribosimės tik šv. Kazimiero tautiškumo klausimu, nes ši tema tiek mūsų spaudoje, tiek paskaitose yra mažiausia svarstyta. Daugelis mūsų paskaitininkų bei pokalbininkų tenkinasi vien trumpu teiginiu, kad šv. Kazimieras yra lietuvis karalaitis, atsiųstas Vilniun atstovauti savo tėvui Kazimierui Didžiajam, Lenkijos karaliui ir Lietuvos Didžiajam Kunigaikščiui. Toksai teiginys nėra nei pilnas, nei istoriškai visai teisingas. Jis, tiesa, turi pagrindą, bet ne šimtaprocentinio, o tik iš dalies.

Iš kitos pusės, lenkai šv. Kazimierą laiko savo tautiečiu ir visai neabejodami teigia: "Šv. Kazimieras, gimęs Krokuvos širdyje — Vavelyje, buvo auklėjamas lenkų, tarp lenkų ir išaugo lenku, ir tai geru lenku" (Tydzien Polski, 1959.II.28, cit. "T. Ž." 1983.XII.22 psl. 13).

Šiame teiginyje yra tiek tiesos, kiek neologiškoje išvadoje: "Eglė, augusi tarp slyvų, skiepijimo būdu sukryžiuota su pušimi, davė slyvų vaisius". Kodėl gi negalėtų taip būti? Juk analogiškai atitinka: lietuvis

Kazimieras, vedęs vokiečių kilmės Elzbieta, pagimdė sūnų Kazimierą, šventąjį, lenką, nes jis augo tarp lenkų. Tad ir tenka klausti, kas gi iš tikrųjų yra šv. Kazimieras: lietuvis, ar lenkas?

Jeigu būtų įmanoma šv. Kazimierą atgaivinti ir jį asmeniškai paklausti: "Kas tu esi? Lietuvis, ar lenkas?", manau, kad jis išpūtęs akis į mus pažiūrėtų ir tartų: "Aš nesuprantu jūsų klausimo. Aš niekada tokio klausimo pats sau nekėliau ir nesvarsčiau. Tad negaliu ir jums atsakyti". Toksai Šventojo atsakymas vis dėlto būtų teisingas. Ir štai dėlko.

Visų pirma, mes savo meto tautybės sąvoką nukeliame į viduramžius, tai yra šv. Kazimiero laikus ir jos matu norime matuoti to laiko tautybės sąmonę. O jos kaip tik tuo metu ten bemaž iš viso nebuvo. Istorikų, bent vokiečiai taip mano, įsitikinimu tautybės sąmonė viduramžiais neegzistavo. Ją buvo užgožusi tarptautinė sąmonė, teisingiau sakant, europinė sąmonė, pagrįsta tarptautine ano meto lotynų kalba. Tada visi Europos universitetai naudojo vieną bendrą lotynų kalbą. Studentai galėjo keliauti iš vienos valstybės universiteto į kitos valstybės atitinkamą aukštąją mokyklą, rasdami visur tą pačią dėstomąją kalbą. Tad ir šv. Kazimieras buvo mokomas lotynų kalba ir rengiamas

diplomatinei retorikai lotynų kalba. Jis savo tėvo Kazimiero buvo vežiojamas po seimus, nes mokėjo laisvai ir gražia retorine lotynų kalba komunikuoti su užsienio diplomatais. Tuo atžvilgiu jis buvo savo tėvui didelis ramstis, pažiba ir ateityje kaip gero valstybininko viltis. Jis valdė žodžiu ir raštu lotynų kalba tobulai.

Tiesa, šv. Kazimieras iš savo motinos buvo pramokęs vokiškai ir iš lenkų auklėtojų — lenkiškai. Kaip nuostabiai gabus jaunuolis, reikia manyti, jis dažnai buvdamas Lietuvoje ir pagal tėvo užmačias rengiamas tapti Lietuvos, jei ne karalium, tai bent Didžiojo Kunigaikščiu, be abejo, turėjo pramokti ir lietuviškai. Juo labiau, kad jis bendravo su lietuviais tautiečiais, jais sielėjosi, juos mylėjo, todėl turėjo ir jų kalbą mokėti.

Tautinė sąmonė pradėjo busti, pakeitus viešąją lotynų kalbą savomis tautinėmis kalbomis, tiek aukštosiose mokyklose, tiek oficialiuose valstybiniuose raštuose. (Išimtį sudarė rusai, kurie nuo seno oficialia kalba naudojo savo "kiriliką" — slavišką kalbą). Tai įvyko maždaug XVI š. antroje pusėje, kai Martynas Liuteris išvertė Bibliją į vokiečių kalbą. Šis faktas, bent vokiečių istorikų, laikomas tautinės kultūros slenksčiu. Atbudusi tautinė sąmonė toliau vystėsi septynioliktame šimtmečiuje ir pilnai pražyto bei išsiskleidė aštuonioliktajame šimtmečiuje. Ir Lietuvoje tautinės sąmonės budimo pradžia siejama su Mažvydo, Brekūno, Donelaičio lietuviškos raštijos pradžia bei jos suklestėjimu. O prieš juos mokyklose vyravo lotynų kalba, pavyzdžiui, Vilniaus Akademijoje ir parapinėse mokyklose. (Merkinės parapijos archyvas rodo, kad ten tiek Dominikonų vedamoje mokykloje, tiek parapijos oficialiuose raštuose dominavo lotynų kalba).

Tad, kaip šv. Kazimieras, gyvenęs 1458 — 1484 metų laikotarpyje, galėjo pajusti savyje esant lietuvišką, ar lenkišką sąmonę? Juo labiau, kad jis augo labai mišrioje tautinėje aplinkoje: motina vokiečių, tėvas lietuvis, o kultūrinė aplinka lenkiška ir lotyniška. Juk mes patys ir dabar patiriame, kad vaikas, gimęs mišrioje tautinėje šeimoje ir veikiamas svetimos kultūros aplinkos, labai nenoriai įsisavina tėvo ar motinos tautinę sąmonę. Lotynų Amerikoje lietuvių jaunimas daugumoje suispinėjo, Vokietijoje — suvokiečiojo, Lenkijoje — sulenkėjo, Anglijoje ir Šiaurės Amerikoje — suanglėjo ar suamerikonėjo. Išimčių turime labai mažai. Tik dideliu tėvų užsispyrimu bei pedagogiška elgsena pasiseka mažai nuošimtį prieauglio išgelbėti nuo nutautėjimo.

Be to, net iki šių dienų Amerikos oficialioji laikysena nepripažįsta savo piliečiams tautybės. Šiame katile buvoja tautybių mišrainė. Visuose oficialiuose raštuose esi klausiamas: "Kokia tavo pilietybė?" Ir niekas nesiteirauja: "Kokia tavo tautybė?"

Todėl nereikia stebėti, kad absoliuti Amerikos jaunimo dauguma neturi tautybės sąmonės pajutimo. Jeigu taip yra dvidešimtame šimtmečiuje, tai kaip galima manyti, kad penkioliktojo šimtmečio Kazimiero Didžiojo vaikai, kilę iš mišrios moterystės bei viejami svetimos aplinkos, turėjo susidaryti vienos ar kitos tautybės sąmonę? Juk tautybės sąmonę jaunuolis galutinai apsprendžia pats asmeniškai.

Tačiau be asmeniško apsisprendimo žmogaus tautybė yra kildinama iš gimimo: kraujo paveldėjimu. Šiuo atžvilgiu kiekvienas žmogus gali būti matuojamas paveldėtąja tautybe. Tad ir šv. Kazimieras yra paveldėjęs savo tautybę iš gimdytojų: Kazimiero ir Elzbiotos. Kadangi Kazimieras savo kilme yra grynas lietuvis: Jogailos ir Zofijos Alšėnaitės sūnus, o jo žmona Elzbieta Habsburgų giminės vokiekaitė, tai ir šv. Kazimieras yra 50 procentų lietuvis ir 50 procentų vokiečis (tik jokių būdu ne lenkas!). Lenkystės titulą jam galima prikergti tik kaip lenkiško auklėjimo padarinį. Gal į klausimą, kas yra šv. Kazimieras, būtų galima atsakyti buvusiojo Lietuvos Vytauto Didžiojo Universiteto prof. Vl. Šilkarskio išpažinimu. Kai Bonnos Universiteto Filosofijos fakulteto vokiečis dekanas lietuvių studentų Initium Semestri pokylio metu paklausė Vl. Šilkarskį, kas jis esąs, šis taip klausėjui paaiškino: "Gimimu esu lietuvis, nes gimiau Lietuvoje, kilme rusas, nes mano tėvas buvo rusas, o kultūra lenkas, nes mano auklėjimas buvo lenkiškas". (Tai įvyko, berods, 1947 ar 1948 m.). Analogiškai, derinant šį atsakymą šv. Kazimierui, galėtume sakyti: pagal savo tėvą šv. Kazimieras yra lietuvis, pagal savo motiną — jis yra vokiečis, o pagal įgytą auklėjimą — jis yra humanistas ir lenkas. Bet tokia dirbtina mišrainė niekas tautybės klausimo nespėdžia, išskyrus lenkus, teigiančius: "Šv. Kazimieras /.../ buvo auklėjamas lenkų, tad ir išaugo lenku" (Tydzien Polski, 1959.II.28).

b) PILIETYBĖ

Visai kitoje plotmėje atsidursime, svarstydami šv. Kazimiero valstybingumo ar pilietybės klausimą. Jeigu to meto karaliai bei tolygūs valdovai mažai tepaisė arba iš viso nepaisė savo pavaldinių tautybės, tai visai priešingai jie elgėsi jų pilietybės at-

žvilgiu. Jie siekė užmti kuo daugiau teritorijos ir turėti kuo daugiau piliečių, visai nepaisydami, ar tos teritorijos yra apgyvendintos vienos ar kitos tautybės žmonių. Panašiai elgėsi ir Lietuvos valdovai. Gediminas, Algirdas, Kęstutis, Vytautas. Visokiais būdais jie geidė kuo daugiau išplėsti savo valstybės teritoriją, kad ji būtų nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų. Jei ko neišveikė kardų, tai kardo vietoje panaudojo savo vaikų vedybų masalą. Jie leido savo dukras už svetimų kunigaikščių ir vedino sūnus su kitų valstybių kunigaikštėmis. Iš gausios Gedimino šeimos tik Algirdas su Kęstučiu išliko lietuviais, o kiti sūnūs ir dukros nubyrėjo nuo lietuviškojo kamieno. Panašiai elgėsi ir Algirdas su Kęstučiu. Ir Vytautas savo dukrą lengva širdimi atidavė Maskvos kunigaikščio valion.

Ne kitaip pasielgė ir Kazimieras Didysis. Iš savo gausios šeimos (11 vaikų *) tik vieną, kaip savo pavaduotoją, skyrė Lietuvai atstovauti. O visi kiti (išskyrus jauniausiąjį sūnų Fridriką, tapusį kardinolu) išblaškyti po Europos valstybes, įsodinant juos į karališkus sostus arba į kunigaikčių vietas. Ir šv. Kazimieras buvo numatytas į Vengrijos karaliaus sostą, į kurį kelią reikėjo prasiskinti kardų. Tik žygiui nepavykus, tėvo tikslai pasikeitė ir sūnų Kazimierą jis siuntė Lietuvon, atstovauti tėvui, kaip Didžiajam Lietuvos Kunigaikščiui. Todėl ir šv. Kazimiero sąmonėje buvo ne tautiškumo, bet valstybiškumo idėja. Valstybinių ribų praplėtimui tada buvo viskas aukojama. Tad ir neklausime mes, ar šv. Kazimieras yra lietuvis, ar lenkas, nes tokios idėjos jis iš viso neturėjo. O pagal kraują jis buvo vis dėlto 50% lietuvis.

Kun. P. Celiešius

*) Kazimiero Didžiojo vaikai

Kazimieras Didysis su žmona Elzbieta turėjo gausią šeimą — net 11 vaikų. Jų vardai ir gimimo datos:

1. Vladislovas — 1456 m.
2. Jadvyga — 1457 m.
3. Šv. Kazimieras — 1458 m.
4. Jonas Albertas — 1459 m.
5. Aleksandras — 1461 m.
6. Sofija — 1464 m.
7. Elzbieta — 1465 m.
8. Zygmantas — 1467 m.
9. Fridrichas — 1468 m.
10. Ona — 1476 m.
11. Barbora — 1478 m.

Dvi lietuviybės išlikimo gairės

Ignas Medziukas

*Lietuviška mokykla ir
lietuviška šeima*

*Jonas Kavaliūnas apie aktualiuosius
švietimo reikalus*

Jonas Kavaliūnas yra baigęs Vilniaus universitetą. Pedagogines žinias gilino Tuebingeno, Purdue ir Indianos universitetuose. Be to, kaip Amerikos mokyklų vokiečių kalbos mokytojas, gavęs valstybines stipendijas, studijavo Princetono ir Indianos univ-se, taip pat Amerikos universitetų surengtuose kalbų institutuose Vokietijoje.

J. Kavaliūnas mokytojavo gimnazijose Lietuvoje, Vokietijoje, vadovavo ir dėstė lituanistinėse mokyklose Amerikoje. Buvo JAV LB Švietimo Tarybos pirmininkas ir PLB valdybos vicepirmininkas švietimui, Vasario 16 gimnazijos direktorius Vokietijoje. Šiuo metu vėl yra JAV LB Švietimo Tarybos pirmininkas. Jam yra pavesta sutelkti reikalingas lėšas lituanistinei katedrai.

LD bendradarbio I. Medziuko prašomas, J. Kavaliūnas sutiko pasidalinti su šio žurnalo skaitytojais aktualiais švietimo reikalais.

— Koks yra šiuo metu svarbiausias LB Švietimo Tarybos rūpestis?

— Lietuviškoji šeima, nes ji švietimo pagrindas, lituanistikos katedra — jo viršūnė ir skaitiniškai veiksminga priemonė.

— Spaudoje ("Tėviškės Žiburiuose") buvo keliamas reikalas žymiai padidinti

Lituanistinių studijų Illinois universitete Čikagoje įvedimo akto pasirašymas 1972.IV.20. Sėdi iš d. į k.: dr. J. Valaitis, Lietuvių Fondo valdybos pirm.; dekanas prof. D. Dean; J. Kavaliūnas, Švietimo Tarybos pirm. Stovi iš d. į k.: kun. dr. Prunskis, "Draugo" redakcijos narys; dr. K. Ambrozaitis, Lietuvių Fondo Tarybos pirm. prof. R. Hess,

mokytojų, dirbančių lituanistinėse mokyklose, atlyginimą. Ar manote, kad nuo to lituanistinio švietimo reikalai žymiai pagerėtų?

— Nors lituanistinių mokyklų mokytojai ne dėl atlyginimo dirba, bet atlyginimo padidinimas padėtų.

— Paskutiniu laiku daug rašoma apie lituanistikos katedrą. Yra pasisakančių, kad už surinktas lėšas nebus gaunama, ko tikimasi, nes pasinaudoti galės tik mažas

vicekancleris akademiniams reikalams; L. Raslavičius, švietimo tarybos narys ypatingiems reikalams.

The establishment of Lithuanian studies at the University of Illinois.

skaičius besidominčių ta sritimi. Ar nergeriau būtų daugiau lėšų skirti lituanistinėms mokykloms, kurias lanko dar daugiau negu tūkstantis lietuvių jaunimo?

— Mums reikia ir lituanistinių pradžios ir aukštesniųjų mokyklų, ir lituanistikos studijų universitete. Kas valstybei universitetas, tas norinčiai išlikti tautinei mažumai yra savas skyrius universitete, mūsų atveju — lituanistikos katedra. Jos reikia ir išeivijai, ir ok. Lietuvai, kad čia būtų lietuvių literatūroje, Lietuvos istorijoje ir kitose lituanistikos srityse daroma, kas

Mano nuotrauka, daryta 1983 rudenį mokykloje.
Jonas Kavaliūnas in school, Fall, 1983.

Mokytojų studijų savaitėje Dainavoje.

Teachers' Week in Dainava.

Lietuvių k. nemokantiems vadovėlių pristatant 1983 pavasarį Clevelande. iš d.: K. Wishner Vyšniauskaitė, V. Kavaliūnas, autorė dr. Tamulionytė ir J. Kavaliūnas.

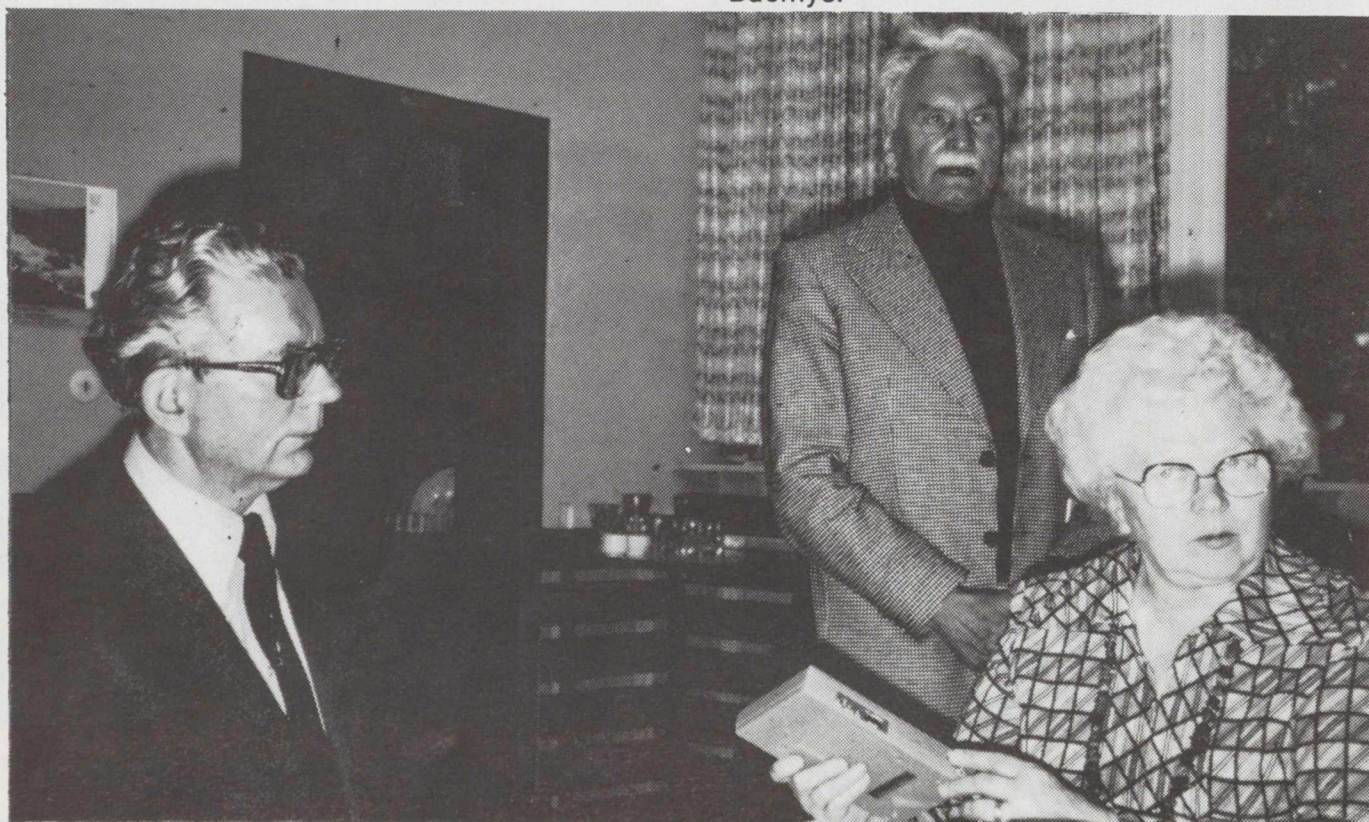
Presenting the "Lithuanian Language Manual" in Cleveland, 1983.

From right: K. Wishner, V. Kavaliūnas, the author, Dr. Marija Tamulionis, and J. Kavaliūnas.

Su Clevelando lit. mokyklos globėju kun. G Kijausku, mokyklos dir. J. Vyšnioniu ir neakivaizdinės mokyklos dir. V. Bučmiene.

J. Kavaliūnas with the directorial staff of Cleveland's Lithuanian Saturday School: Spiritual director, Rev. J. Kijauskas, S.J.; director J. Vyšnionis; director of correspondence courses, V. Bučmys.

Klausantis prof. J. Ereto kalbos Vasario 16 gimnazijoje, A. Griniene stengiasi jo žodžius įamžinti.

A. Grinius listens attentively to the words of Professor J. Eretas.

tenai neatliekama. Išeivijoje buvimas neatleidžia mūsų nuo pareigų savajai tautai ir savo kultūrai. Bendru darbu ir aukomis bei su Lietuvių Fondo \$50,000.00 parama įnešime Illinois universitetui Čikagoje pirmąjį \$200,000.00 įmokėjimą. Tvirtai tikime, kad darbą tęsime ir užbaigsime.

— Esate gerai susipažinęs su Vasario 16 gimnazija Vokietijoje. Ką galėtumėt pasakyti apie šios gimnazijos padėtį ir ateitį?

— Tai jau vienintelė lietuvių gimnazija laisvajame pasaulyje. Ją reikia išlaikyti. Ji veiks tol ir bus tokia, kol ir kiek jai padėsime mokytojais, mokiniais ir lėšomis.

— Ar šią gimnaziją baigusieji pateisina į juos sudėtas viltis, t. y. ar jie išeina sąmoningi lietuviai ir dalyvauja lietuvių organizacinėje veikloje?

— Visos lietuviškos mokyklos reikalingos ir remtinės. Pinigas, įdėtas į švietimą, neša didžiausią nuosimtį. Ligi šiolei per 100 mokinių yra baigę Vasario 16 gimnaziją ir per 600 yra baigę jos 6 klases (mažąją abiturą). Jų dauguma nebūtų to pasiekę, jei nebūtų buvę Vasario 16 gimnazijos. Baigę, daugelis dalyvauja lietuviškame gyvenime ir veikloje. Iš 15 šio meto Vokietijos LB tarybos narių 5 yra buvę Vasario 16 gimnazijos auklėtiniai. Du iš penkių Vokietijos LB valdybos narių, drauge ir jos pirmininkas, yra tos mokyklos absolventai.

— Mokiniais lituanistinėse mokyklose mažėjant, praėjusiais metais buvo skelbtas konkursas mokinių skaičiui padidinti. Ar konkursas davė pageidaujimų rezultatų ir kas tuo reikalu ateityje numatoma daryti?

— Nuo 1967 metų, kada turime gana tikslūs statistinius davinius, ligi 1975 m. imtinai lituanistinių mokyklų mokinių skaičius mažėjo kasmet vidutiniškai po 3.9%, nuo 1976 ligi 1980 — po 7.4% ir pastaraisiais dvejais metais vidutiniškai po 2.2%. Labiausiai mažėjo 1976 m. — 12.9%, 1977 — 10.6 ir 1980 — 13.3. Paskutiniaisiais dvejais metais padėtis nustovėjo: 1981 m. sumažėjo 1.5% (22 mokiniais) ir pernykščiais 1982 metais — 2.9% (42 mokiniais). Praėjusiais 1982/1983 mokslo metais buvo 27 lituanistinėse mokyklose 1432 mokiniai. Skelbtas mokinių skaičiui padidinti konkursas didelės įtakos neturėjo ir todėl jis nebeskelbiamas.

— *Ar Švietimo Taryba yra numčiusi keisti lituanistinių mokyklų programą, išleisti naujų vadovėlių ir pritaikintų skaitinių knygų?*

— Per paskutinius 25 metus lit. mokyklų programos buvo išleistos keturiomis laidomis, kas kartą peržiūrint ir pataisant bei papildant, būtent: 1957, 1960, 1967 ir 1977 m. Šiuo metu nauja laida nenumatyta. Programos yra gairės mokslui eiti. Mokytojas pradeda nuo ten, kur mokinys savo žiniomis yra, ir veda tokiu tempu, koks jo klasei įmanomas, nes mokiniai atsineša iš namų labai nevienodą lietuvių kalbos mokėjimą, kartais ir gana menką.

Šiuo metu parengti spaudai Lietuvos geografijos pratimai, rengiama okupuotos Lietuvos istorija ir VII skyriaus vadovėlio nauja laida. Labai trūksta skaitinių. Dėl skaitinių mažiesiems stengiamės susitarti su autoriais, o vyresniesiems parašyti skelbiame konkursą. Spauldoje trys eilėraščių knygos vaikams: Pr. Debulskytės, L. Žitkevičiaus "Aš nelauksiu, kol užaugsiu" ir J. Minelgos "Žiogas muzikantas". Išleido me ir iliustruotą mokslo priemonių ir knygų jaunimui katalogą. Jis siuntinėjamas nemokamai.

— *Ką dar galėtumėt pasakyti tėvams, mokytojams ir jaunimui.*

— Lietuviškojo švietimo ir pačios lietuviybės išėivijoje pagrindas yra šeima, tėvai. Iš jų norime nedaug ir kartu labai daug, nes, kaip jau minėjau, tuo reikalu remiasi visas švietimas: 1. *Kalbėti su vaikais namie lietuviškai*, 2. *Pramokyti vaikus lietuviškai skaityti prieš išleidžiant į*

mokyklą, 3. *Paskaityti jiems vakarais lietuviškai, kol patys pamėgs lietuvišką knygą*, 4. *Leisti vaikus į lituanistinę mokyklą*. Jei per toli, įregistruoti į neakivaizdinę lituanistinę mokyklą (17702 Crestland Rd., Cleveland, OH 44119).

Mokyme ir auklėjime svarbiausi du dalykai mylėti vaiką ir jam perteikiamąsias vertybes. Mylint vaiką ir pamilus lietuviškąsias vertybes — kalbą, istoriją, dainą, papročius, tautinę kultūrą, — randami būdai ir priemonės ir joms perteikti. Tai tinka tėvams, tinka ir mokytojams, pridėjus pasiruošimą.

Koks didelis turtas išmokti lietuvių kalbą ir taip atsiverti duris į lietuvių tautos kultūros lobius, praturtinti savo asmenybę ir gyvenimą. Tai viena pačių didžiausių dovanų, ką tėvai gali duoti savo vaikams bei ką vaikai gali gauti iš tėvų.

Neseniai šventėme Vilniaus universiteto 400 metų sukaktį. Jo reikšmė Lietuvai neapsakoma. Dabar steigama pirma pastovi lietuvių aukštojo mokslo institucija už Lietuvos ribų — Lituanistinė katedra. Tai didžiulės reikšmės lietuvių tautos kultūros istorijos įvykis. Pagarba ir padėka visiems, kurie savo įnašu jame dalyvauja.

Iš gimnazijos išvykstant, Vokietijos LB vardu atsisveikina Ž. Vilčinskaite-Grodbergienė, stebint vysk. A. Deksnui ir vicedir. A. Šmitui.

A farewell to the Vasario 16 High School from Lithuanian West German community representative Z. Vilčinskas-Godberg. Rev. Bishop A. Deksnys and vicedirector A. Šmitas look on.

Vasario 16 gimnazijon išvažiuojant, I. Jonynienė ir M. Rulienė įteikia Beverly Shores lietuvių aukas gimnazijai.

Leaving for the Vasario (February) 16 High School. I. Jonynas and M. Rulis present a donation from the Lithuanians of Beverly Shores, Indiana.

Su Vasario 16 gimnazijos mokiniais ir tėvais šv. Petro ir Povilo bazilikos aikštėje 1981 Velykų rytą, išklausus popiežiaus sveikinimą gimnazijai.

Easter morning, St. Peter's Square, Rome, 1981. The students and their parents have just heard the Pope's greetings to the Vasario 16 High School.

Inž. R. Baublys bibliotekoje, savo darbo kampe prie rašomojo stalo.

R. Baublys working at his desk.

Lituanistiniai turtai

Pokalbis R. Baublio lituanistinėj bibliotekoj Londone

Neturime laisvajame pasaulyje vieno archyvo ar lituanistinės bibliotekos, kur centralizuotai būtų sukaupta praeities ir dabarties lituanistiniai turtai: retos ir brangios knygos (ar unikumai), liečiančios Lietuvos istoriją, kultūrą, mokslą, rankraščiai, žemėlapiai, dokumentai etc. Be lituanistikos dalykų Pensilvanijos ir kt. universitetuose, kur yra patekę įvairių asmenų gausūs ir didelės reikšmės asmeniniai archyvai, galbūt, didžiausias Amerikos lietuvių kultūros archyvas yra ALKA, Putnam, Conn., kuriam pagrindą sudarė prel. Pr. Jūro nuo 1922 m. pradėta rinkti medžiaga Lawrence, Mass. Su atskiru pastatu (paties iniciatoriaus pastatydintu, vėliau padidintu), su nemažu globos komitetu, su direktoriatu (daugiau kaip 50 asmenų), su kelių šimtų tūkstančių dolerių aukų, — Alka yra išaugusi į rimtą instituciją.

Antroji didelė visuomeninė institucija yra Liet. Bendruomenės Pasaulio archyvas (Čikagoje, T. Jėzuitų patalpose), kuri globama ir tvarkoma visuomeniniais pagrindais ir turi savo paskirtį rinkti ir saugoti lietuviškos veiklos išeivijoje medžiagą.

Be šių institucijų, kaip iš spaudos tenka patirti, yra dar ne viena grynai asmeninė iniciatyva ir vieno asmens rūpesčiu bei lėšomis kolekтуojama ir saugoma biblioteka bei archyvas, kaip netoli Čikagos dr. K.

Pemkaus biblioteka-archyvas, Čikagoje B. Kviklio biblioteka, kukliame Naujosios Anglijos miestelyje prisiglaudusi brangių ir retų lituanistikos veikalų rinktinė biblioteka, sukaupta dail. K. Varnelio.

Didžiulę vieno asmens biblioteką, gausią retais nepriklausomos Lietuvos lituanistiniais veikalais, universiteto leidiniais ir svetimomis kalbomis knygoms, liečiančiomis Lietuvą ir jos istoriją bei kultūrą teko šią vasarą aplankyti Stockholme (Švedijoje), kur jau daugelį metų gyvena, akademiniame pasaulyje reiškiasi ir dabar, išėjęs į pensiją, toje savo sukauptoje knygų citadelėje dirba ir gyvena Juozas Lingis.

Į antrą vieno asmens surinktą ir globojamą biblioteką, kaip žuvis į vandenį, patekau šią vasarą Londono (Anglijoje) mieste, kur gyvena inž. R. Baublys. Knygų lentynos lūžta nuo knygų ne tik darbo kambaryje, bet ir koridoriuje, ir miegamuosiuose. Rosčio ir Juzės (Makūnaitės, buvusios Lietuvos balerinos) Baublių namai svetingi ne tik lituanistinei knygai, bet ir lietuviams svečiams, nežiūrint iš kurios pasaulio šalies jie užsuktų. O užsukęs, jeigu tu esi iš tolimos Amerikos, ar iš nepasiekiamos Lietuvos, tuojau patenki į šiltą lietuvišką globą ir į lietuviškos kultūros oazę sename Londone, anglo saksų tirštame okeane.

Už knygomis, žurnalais ir raštų raštais

apversto stalo vos matyti judraus šeimininko veidas, kuriame gyvos akys trykšte trykšta bičiuliška šviesa, o lūpos beria "istorijas" kaip kuri knyga jo bibliotekon pateko, kaip adresatą pasiekė paštu, kai adresas buvo toks trumpas ir lakoniškas, kad trumpesnis negalėjo būti: Lithuanian Library, London, England.

— *Idomu, kodėl ir kaip biblioteką pradėjote telkti, kiek ir kokių knygų dabar turite, kaip jas tvarkote?*

— Biblioteka išaugo iš meilės knygai. Pirmiausia rinkau tas knygas, kurios mane domino, žinoma, daugiausia lituanistika. Paskui prisidėjo ir kitos, kuriomis, maniau, gali domėtis lietuviai studentai ir akademikai svetimieji.

Lietuviškų ir lituanistinių knygų turiu, apskritais skaičiais sakant, 5800; kitokio turinio ir kitomis kalbomis — 900; taigi viso: 6700 vienetų. Jos užima 480 pėdų ilgio lentynas. Be to, nemažas skaičius žurnalų komplektų, antikvarinių knygų fotokopijų, katalogų, programų, skaidrių.

90% pasiteiravimų liečia lituanistines knygas anglų kalba, deja, tokios knygos tesudaro mažą bibliotekos dalį. *Labai trūksta JAV dabar leidžiamų šios rūšies knygų.* Jos labai patarnautų lietuviškam reikalui.

— *Pastebėjau, kad apie vieną ar kitą knygą pasiteiravus, Jūs ieškote jos ne kartotekoje, o sukat į lentynas ir iš ten ją ištraukiate. Kaip knygas tvarkot ir kataloguojant, ar turit kartoteką?*

— Biblioteka dar vis yra tvarkymosi stadijoje. Knygos skirstomos pagal turinį; grožinė literatūra pagal autorių pavardes. Darosi vis sunkiau greitai surasti norimą knygą, tai spaudžia reikalas įvesti tikrą katalogizavimo sistemą.

— *Kokias knygas renkate ir laikote savo bibliotekoje? Ar tik šio meto, šio šimtmečio, ar turite ir "senienų"?*

— Ir tokias ir kitokias. Prieš keletą me-

tų iš londoniško Mykolo Balčiūno gauta retesnių knygų kolekcija, jų tarpe 16, 17 ir 18 bei 19 amžiaus veikalų, kaip pvz., 1731 m. Europos geografija lotyniškai, parašyta *Christophorus Cellarius*, du tomai 1697 m., autorius *Phillipi Cluveri* (lotynų kalba), 1660 m. Heraldika (angliškai), *John Guillim* ir kt.

Iš jo taip pat gauta jo paties padarytos foto kopijos iš Britų Muziejaus Bibliotekoj esančių lituanistinių knygų, pvz., autorių A. Kojalowicz, S. Ptaszyci, T. Narbutt, J. Danilowicz, M. Praetorius, S. H. Petri.

Nemažai vertingų knygų gauta iš nese-

Vaizdas iš Baublių salono su anga į biblioteką vos vienam praeiti.

A view from the Baublys's living room.

niai mirusio rašytojo kun. Jono Kuzmickio palikimo., jų tarpe daug ok. Lietuvoj išleistos grožinės literatūros.

Iš Škotijos lietuvių J. Kašponio ir B. A. Reilly gauta nemažai likviduojamo knygy-
no "Išėivių Draugo" komplektų ir kitų senų knygų.

— *Ar bendradarbiaujate su lietuviškomis leidyklomis J. Amerikos Valstybėse ir kitur? Ar papildote savo biblioteką naujais leidiniais?*

— Su kai kuriomis leidyklomis bendradarbiauja, bet ne visos leidyklos su Biblioteka bendradarbiauja — savo leidinių nesu-
siunčia. Pasikeičiam knygom ir su šio krašto didesniais knygynais Londono parapi-

jos ir "Šaltinio" redakcijos. Trūksta lietuvių k. vadovėlių suaugusiems, Švento Rašto senojo ir naujojo testamento vienoje knygoje.

Po J. Gimbuto straipsnelio "Drauge" apie biblioteką atsiliopė ir prisiuntė savo knygų keletas autorių, bet nė viena organizacija ar leidykla neatsiliopė. Prašyti jų? Iki šiol neprašiau: mama visuomet sakydavo, kad prašyti negražu. Gal šį kartą atsiliops. Knygos reikalingos ne man, o kitiems, visiems lietuviams, kuriems rūpi lietuviški ir Lietuvos reikalai.

Bendradarbiaujame su mokslo įstaigomis, universitetais: Edinburgo, Essex, Oxfordo, Londono ir kt. Pedadame jiems surasti reikalingą medžiagą jų darbuotojų temom.

Lankytojai ar telefoniniai interesantai yra daugiausia akademinis jaunimas, taip pat žurnalistai BBC radijo žmonės ir pn.

Nemažai yra kreipęsi senosios lietuvių kartos palikuonių, ieškodami savo "šaknų".

Tenka atsakinėti į tokius klausimus: Ar kunigaikštis Algirdas buvo užėmęs Maskvą? Ar buvo Napoleono kariuomenėje, žygiuojančioje į Maskvą, lietuvių dailinių?

Turėjau prašymą net iš Graikijos surasti poeto V. Mačernio "Vizijas" angliškai. Mano nuostabai ir prašytojo džiaugsmui radau Lituanus žurnalo 1969 m. 4 nr.

Ne viską gali surasti savo lentynose, toli gražu — ne viską! Bet stengiuosi duoti aiškų kelią, adresą kur ką galima rasti kitose vietose Londone, JAV-bėse ar Vatikane, ar kitur. Turime nemažą bibliografinį skyrių, kuris tą ieškojimą palengvina. Kita vertus, dažnai tenka siųsti iš mūsų fondų knygas svetur, į minėtą Vatikaną ar į Švediją, ar į JAV-bes.

Mums taip besikalbant ir besinformuojant, suskambėjo telefonas. "Išsiknissau" į lentynas, ir gerai dešimčiai minučių nenutrūko vielinė kalba. Pagaliau, padėjęs telefono ragelį, p. Baublys vėl užkalbino mane:

— Ką tik skambino Oxfordo universiteto studentė, rašanti temą "Lithuanian Spirituality". Buvo atėjusi prieš dvi savaites, paėmė kai kurias knygas. Prašė parūpinti naujausią "Chronicle of Lithuania" ir Aušros Vartų Marijos paveikslą. Visa tai jau parūpinta. Džiaugėsi ir dėkojo už gautą medžiagą. Dar kai ko trūksta. Kalbėjau su kun. S. Matuliu, dažnai man jis padeda, tat, neabejoju, padės ir dabar.

Po valandos ateis S. Kasparas. Jam reikia medžiagos paskaitai apie "Aušrą".

— *Ant sienų ir pašaliuose, kur tik pažvelgsi, vis matau įvairių lietuviškų tautodailės ir šiaip suvenyrų, paveikslų, — jie asmeniškai ar bibliotekos turtas?*

— Jau apsipratom ir nebeskirstom, kur

kas "asmeniška" ir kur bibliotekos, jeigu tik reikia lietuviškam tikslui. Turime 25 lietuvių dailininkų paveikslus (tapybos), 30 grafikos darbų, teatro eskizų (M. Dobužinskio), didelį kiekį neįrėmintų piešinių ir grafikos darbų), daugiau kaip 200 Lietuvos vaizdų ir žmonių, skulptūrų, keramikos, gintaro dirbinių, metalo plastikos. senųjų ir naujų žemėlapių, skaidrių, ar-

Trys sienos knygų R. Baublio Lituanistinėje bibliotekoje; kampe matyti jis pats.

Three walls of books in the Lithuanian library of R. Baublys. The proud owner is visible in the corner.

chitektūrą liečiančios medžiagos, laiškų, rankraščių, — viso nė neišskaičiuosi...

— Bet juk daugeliui tų dalykų įsigyti reikėjo pinigų. Ne viskas ateina dovanai. Vienu ar kitu būdu tenka atsilyginti. Iš kur gaunate lėšų, jei tenka kas pirkti? Be to, juk ir "administracija", paštas, xeroxo atspaudai kaštuoja. Iš ko mokate už visa tai?

— Iš karalienės fondų. Mat, dabar abu su žmona esam pensininkai, pinigus — pensijas gauname iš jos. Žinoma, pridėdam ir "nuo savęs": knygos už automobilių (kurio neturime), paveikslai ir kita — už cigaretes, kurių nenaudojame.

— Humoriškai pasakyta, bet gal ir tiesa. Jeigu kas kam pasiryžta, atsiranda ir galimybės.

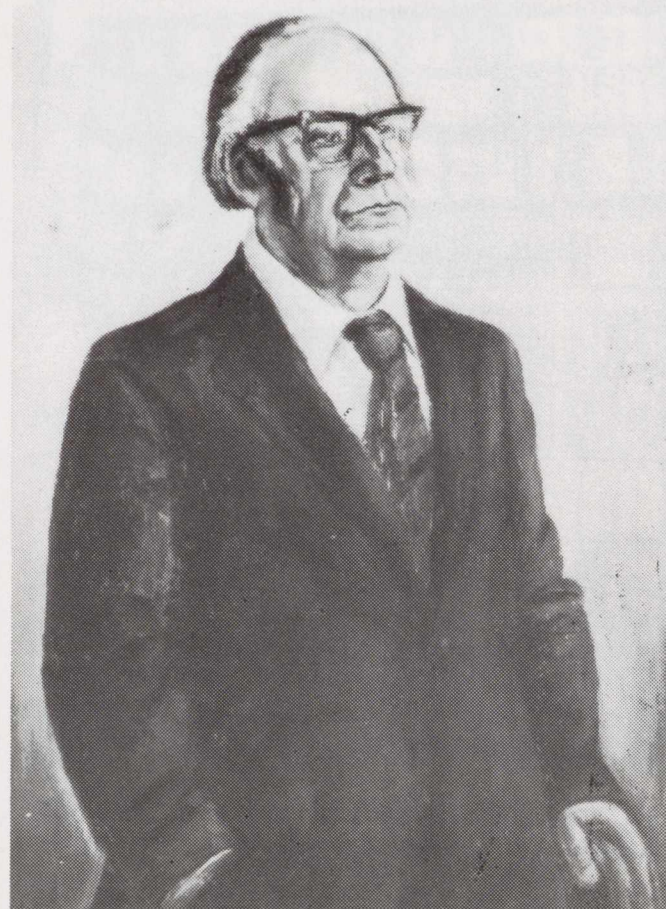
O gale norėčiau pridėti adresą, kad susinteresuoti asmenys, ar leidyklos galėtų jus pasiekti ir be Jūsų atskiro prašymo:

Mr. R. Baublys, Lithuanian Library, 55 Ringmer Ave., London, SW6 5LP, England. (B. B.)

Juzės Makūnaitės (vėliau Baublienės), Lietuvos valstyb. teatro balerinos, nuotrauka svečių kambary, kurio sienas puošia lietuvių dailininkų išėvijoje ir Lietuvoje paveikslai.

A photograph of Mrs. Juzė Makūnas-Baublys, taken before her marriage, when she was a ballerina in the Lithuanian State Theatre.

R. Baublio portretas, pieštas M. Barėnienės, buto koridoriuje, kurio sienas remia arba knygų lentynos arba paveikslai.

A portrait of R. Baublys painted by M. Barenas

INŽ. ROSTIS BAUBLYS (g. 1909.5.2), vienas iš gausios ir garsios Baublių šeimos, kurios tėvas buvo Petras Baublys (g. 1878), pedagogas. Baigęs Panevėžio gimnaziją ir Vilniaus mokytojų institutą, buvo paskirtas pradžios mokyklų inspektorium. 1905 m. kartu su Jonu Jablonskiu ir kt. sušaukė pirmą slaptą lietuvių mokytojų suvažiavimą Vilniuje. Už lietuvišką veiklą rusų valdžios ištremtas į Gudiją. Nuo 1922 m. buvo Vilkijos vidurinės mokyklos direktorius. Į aukštuosius mokslus išleido 6 sūnus, kurie visi įsigijo pratiškas profesijas: inžinieriaus, agronomo, technikos, medicinos. Sūnus Petras baigė medicinos mokslus, paliko un-te vaikų ligų asistentu ir dirbo vaikų ligų klinikoje, savo sugebėjimais ir nuostabiu paslaugumu tapęs legendariniu gydytoju. 1974 m. skrendant į gydytojų konferenciją, tragiškai žuvo lėktuvo katastrofoje.

Rostis studijavo VDU technikos fakultete, dirbo laborantu, o vėliau jaunesniu asistentu. Karo metu tarnavo statybos bendrovėje. Pasitraukęs iš Lietuvos, reiškėsi liet. stovyklų visuomeniniam ir kultūriniam gyvenime. Imigravęs į Angliją, tuojau gavo darbą Valstybinių pastatų ministerijoje (kuriai priklauso valst. pastatai, palatai, parkai) ir po 24 metų tarnybos išėjo į pensiją.

Juzė (Makūnaitė) ir Rostis Baubliai išaugino sūnų Kastytį (g. 1941). K. pradžioje studijavo fiziką ir matematiką, o vėliau perėjo į filosofiją; porą metų dėstė Wesleyan un-te JAV-bėse; grįžęs Anglijon dirbo Lancasterio un-te. Baigęs teisę dabar darbuojasi advokatu įstaigoje. Reiškis lietuviškam gyvenime. □

Lithuanian Church, 21 The Oval, Hackney Rd E2.....01-739 8735
Lithuanian House Ltd.....01-727 2470
1 Ladbrooke Gdns W11.....01-229 5511
(Residents).....01-937 1588
Lithuanian Legation, 17 Essex Vill W8.....01-937 1588
Lithuanian Library, 55 Ringmer Av SW6.....01-736 3093
Lithuanian Sports & Social Club,
345a Victoria Pk Rd E9...01-985 4125

Bibliotekos telefono numeris tarp kitų lietuviškų įstaigų "London Telephone Directory" knygoje.

Lindos, Rhodes, Greece
March 2, 1983

Dear Mr. Baublyss,

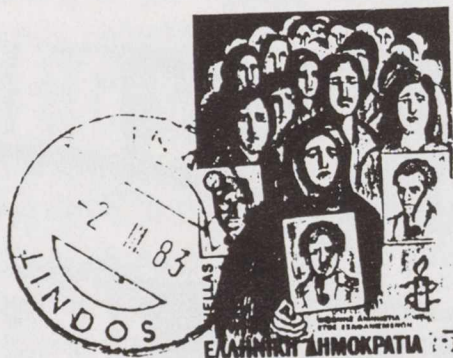
I have received from Mary Clow your photocopy of the English translation of Vytautas Macernis's Visions. I am delighted by what I read, and am very grateful to you for your efforts. I have been in Lindos since early October, where my work goes well. I look forward to visit when I am next in London, possibly in April. My regards to both you and your wife.

Hugh Coulthart

163
ΡΟΔΟΣ Λίνδος Ο Ναός της Αθηνάς
RHODES Lindos The temple of Athena
RHODES Lindos Le temple d' Athena
RHODES Lindos Athenas Temple

Padėkos laiškelis iš Graikijos už Vytauto Mačernio "Vizijų" angliško vertimo parūpinimą.

A letter of thanks from Greece for sending the English translation of "Visions" by Vytautas Mačernis.

MR. BAUBLYSS
LITHUANIAN LIBRARY
55, RINGMER AVE.
LONDON, SW6 5LP
ENGLAND

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ

Česlovas Valdemaras Obcarskas

Rudenio upės

Miegu vienas po medžiais. Sapnuoju:
Krenta žemėn rudens žvaigždės.
Noriu nubusti ir iškeliauti. Su snaigėm
skrajoti po savąjį kraštą, kur šiaurėj
tankūs eglėnai ir vieniši medžiai pageltę,
prie upių sraunių sustoję, į sroves lapus
mesdami,
rudens vėjuos palinkę, tiltai iš skausmo
svyruoja.

Nubudęs skaitau Vincentą Huidobragą.
Akis man aptemdo blėstančios žvaigždės...
Rodos, keliauju Čilės krantais
Andų viršūnėmis. Viską prisimenu ir su-
mano svajonės jau baigęs. / prantu:

Tik nerimas mano širdyje dar ilgesio upė-
mis teka.
kur mano gimtinėje verkia prie pelkynų
beržai.

Pakilęs keliauju per svetimą kraštą —
Gėsta žvaigždės, ir miršta mano sapnai.

1980.II.26

Nežinomų pasaulių nuotrupos

Nieks jų nesupranta, niekas net nežino,
Kur jų žvaigždės, saulė ir dangus,
Tik kai liūdesys man veidą slegia ir kan-
kina,
Kartais jos suteikia nevilčiai sparnus.

Ir tą valandą bekrastės nežinios platybės,
Gaubusioj mane, tartum juoda naktis,
Sužėruoja saulė, tolimi žvaigždynai,
Kai mane užlieja nuotrupų ugnis.

Neviltis, pavirtusi į degantį žibintą,
Man tamsybės sklaido ilgesiu šviesiu,
Ir į mano nykią ir bevilę,
Atneša pasaulių nuostabius vaizdus.

Ir juntų, rusenant joms, tarsi mane kas
kviečia
Į tolimas šalis, nežinomas, plačias, —
Bet šias nuotrupas, ugningas, šviesias,
Užgesina nykuma.

Vėl paskęstu vienas į begalinę naktį.
Širdį vėliai slegia juoda klaikuma...
Jei ne nuolatinė kova ir padangės plačios,
Ak, mane sudegintų nakties tamsa! — —

1950

Putinių krūmai žiemą

Apsinuogino visa gamta. Belapiai medžiai
Styro vieniši ir linksta, vėjo pučiami.
Nei laukuos, nei parkuose jau džiaugsmo
nerandi.

Verkia vienišo žmogaus širdis nuliūdusi,
bežadė.

Rūškanas dangus be atvangos lietum purš-
Nei vilties, nei džiaugsmo nematyt. /kena.
O pavasaris toli — ir laimė nesugrįš...
Tylinčia gatve nueina pakeleivis senas.

Vien tik krūmai putinių, prie apleistų tvo-
rų sustoję,
Spindi uogomis, lyg kraujas raudonom
Ir kažką slaptinai tavo širdžiai šneka:

Kad ir gamtai mirus, dar gyvybė teka...
O sušalę paukščiai kraujo uogas lesa,
Laukdami atūžiačio pavasario su upėmis
skaidriom.

1980.II.26

Balerina

Lyg undinė paslaptingo vandenyno,
Iš gelmių išnirus ir atplaukus čia,
Šoka scenoj liekna balerina,
Nuostabiai gracingai ir lengva,

Lyg laki svajonė, baltas pūkas,
Vėjo nešamas laukais,
Arba sūkurys, kurs upė sukas,
Taip ji skrieja čia vikriai

Ir rankas iškėlusi, sustingsta,
Tartum būt įkritusi gilion pusnin,
Tik širdy jai kraujas tvinksi, —

Ir kaip žaibas, krisdama naktin,
Vėl parpuolusi ji sukas degančiu ratu
Savo kūnu nuostabiai lanksčiu.

1979

Toks buvo pavasaris

Pavasari,
mylėdami, tarytum tik ką
saulėje pražyrusią leliją,
ėjom vieškeliu dulkėtu. Tolumoje
ošė girios ir per jas
tekėjo išsiveržusios iš žemės upės,
palikdamos žiemos išalusius ledus.

Žalia žeme pavasaris jau ėjo.

Įžengę į girias,
ilsėjomes ant samanų žalių,
savų namų netekę. Be motinų ir seserų ir
Keliavom raistais skindami / brolių..

ČESLOVAS VALDEMARAS OBCARSKAS, gimęs 1929 m. liepos 18 d., Utenoje, nepriklausomos Lietuvos saulėleidį ir okupacijos pergyveno vaikystėje. Gimnaziją lankė Vokietijoje (Spackenberge), ir pirmieji poezijos įspūdžiai susidarė Niliūno, Nagio, Mačernio mokykloje.

Emigravus į Angliją, ten studijavo literatūrą; įsigyti darbo specialybei lankė ligonių slaugymo kursus, paskui Bristolio un-te klinikose mokyt. kursus ir Kanadoje baigė pediatrikos studijas R. N. diplomu. Dabar gyvena Anglijoje, Nothinghame, dirba savo specialybėje ir atliekamu laiku padeda "Šaltinio" redaktoriui, duodamas poezijos, straipsnių ir recenzijų, kurias pasirašo slapyvardžiu.

Kai po 1950 metų periodikoje ("Aiduo-se", "Drauge", "Pradalgių" almanache), pasirodė Č. V. O. eilėraščiai, tuojau atkreipė literatų dėmesį kaip stiprus originalaus braižo poetas.

Č. V. Obcarsko poezijoje vyrauja begalinių tolių, klajonių, egzotinių kraštų, surrealistinių miškų, juodų upių, bekrasčių vandenynų, plėčių erdvių, efemerškų vaizdų ir nenumaldomos nostalgijos motyvai.

Išraiškos forma laikosi ketureilio, bet jis labai netvirtas ir paneigęs klasikinių tikslumą; taip pat ir pasitaiką rimai nepilni arba virtę asonansais. Net ir apčiuopiamoji realybė reiškiamą iliuzoriniais vaizdais, kurie susipynę su surrealizmo priemonėmis visą Č. V. Obcarsko poetinį pasaulį nukelia už dabarties horizontų. Visa kūryba dvelkia pasaulio ar asmens tragika, nerimu, ieškojimais, klajonėmis, apgaubtomis gaudulio tonais ir skaudaus gamtovaizdžio spalvomis.

Visa tai išryškėjo 1974 m. "Šaltinio" išleistame rinkinyje "Laikai neša žmones". Kritika pasigedo stipresnės formos, bet ir po 10 metų autorius paliko nepasikeitęs ir ištikimas formoje nelygiam ketureiliui, trūkčiojančiam ritmui, vos juntamais rimais, turinyje — kupinas ilgesio ir rūškano keleivio dangaus.

Č. V. Obcarsko brolis Stasys, baigęs sveikatos srities mokslus Anglijoje, ištarnavęs 33 metus, 1983 Karalienės Elzbietos apdovanotas aukščiausiu Britų imperijos medaliu (OBE) už nepaprastą pasižymėjimą Sveikatos ministerijos tarnyboje. Sesuo Emilija yra pasižymėjusi dailininkė.

pražydusius rausvuosius pumpurus
arba žalius lapus.

Buvom vieniši ir be namų.

Naktim
miegojome ant apleistų pelkynų.
Ir nieko jau daugiau savyje nešti negalė-
tik vieną troškulį: / jom,
kovoti ir numirti
laisviem ant savo kraujo žemės.

1978.10.10

Kalėdinė akimirka

Rūta Kleva Vidžiūnienė
Iš naujai išleistos knygos
"Vieno vakaro melancholija"

— Nėra Kalėdų senio, dėde. Jūs man visi meluojat. Ir tėtės Dievulis nepasišaukė pas save. Jei Dievulis yra ir Jis toks geras, ar Jis nežinojo, kad man tėtė reikalingas. Tėtės nėra, ir Dievulio nėra, ir Kalėdų senio nėra, kodėl jūs man visi meluojat? Ir mama, ir tu, dėde? —
Vaiko balsas užspringo, ir dabar jo mažu veideliu jau nesulaikomai tekėjo ašaros. Pirmosios gilaus nusivylimo ašaros.

O aš stovėjau bejėgis ir nežinojau, nuo ko ir pradėti jį raminti. Per mažas buvo dar Kėstukas, kad jam išaiškinčiau komplikotą jo tėtės istoriją, per mažas ir per trapus. Dar reikėjo kaip nors pratesti vaikystę, pridengti jo ašarotas akutes nuo gyvenimo tikrovės. Sužinos, kartojau sau, sužinos vis vien kada nors, bet dar tik ne ši kartą, dar ne tokiam gležname amžiuje, Pažvelgiau į jo motiną, į jos švelnias tylinčias akis, kuriose, deja, dar tebešmėkčiojo pergyventos ligos šešėliai, ir staiga pasijutau kalnu neapsaugojęs šių dviejų būtybių nuo šiurkščių tikrovės smūgių tada, kai dar nebuvo per vėlu.

Kėstukas nesiliovė. Dabar vėl verksmingai įsikibo į mano rankovę.

— O tu, ar kada matei Kalėdų senelį, dėde, kad man apie jį pasakoji, ar matei?

— Ne, Kėstuk, nemačiau, bet aš tikiu, kad jis yra.

— Man sakė, kad jo nėra. Tai tu man atveži dovanas, o gal mama, bet Kalėdų senelio nėra, visi vaikai iš manęs juokiasi.

— Aš tikiu, kad jis yra.

— Tai kodėl tu jo nematei, jei jis yra?

— Gal aš nebuvo labai geras vaikas ir jis pas mane neatėjo, o gal aš užmigdavau jo belaukdamas. Bet pas gerus vaikus jis ateina.

Kaip labai šitos ašarotos akys norėjo tikėti mano žodžiais.

— O Dievulis? Jeigu Jis geras, tai kodėl... — Ir vėl užlūžo žodis.

— Mes, žmonės, nežinome Dievulio planų, Kėstuk, gal taip reikėjo, Dievulis protingesnis. Bet pakalbėkime dar apie Kalėdų senį. Gerai, jei, kaip sakai, jo nėra, tai nėra reikalo šiandien nekurti židinyje ugnies, nes jei jo nėra, tai per kamina niekas neateis ir nereikia bijoti, kad užsidegs jo raudonas apsiaustas ir balta ilga barzda... — pakilau eiti prie malkų ir pamačiau, kaip maža abejonė sublizgėjo vaiko akyse.

— Čia nešalta, ugnies nereikia...

— Bet. Kėstuk, labai jauku sėdėti šalta vakarą prie židinio, kodėl tad nepakurti ugnelės ir nepalikti jos nakčiai, kad Kalėdų rytas būtų šiltesnis.

— Aš manau, kad ugnies tai tikrai jau nereikia, — balselyje jau atsispindėjo baimė.

— Juk sakai, kad senelio tikrai nėra, tai negali užsidegti jo baltu kailiu apvedžioti rūbai,

kada per dovanų ryšulėlius nepamatys ugnies besileisdamas per kamina. O būtų gaila, jei senelis yra, gi tu buvai toks geras vaikas, ir jis tikriausiai norės ką nors tau atnešti. — Aš pasilenkiau prie malkų, ieškodamas degtuko.

Kėstuko akyse sušvito pasiryžimas.

— Nekurk ugnies, dėde, aš geriau neisiu miegoti, o čia saugosiu visą naktį, kad ši kartą tikrai sužinočiau, ar tu man nemeluoji, kaip sakė kiti vaikai. Aš sėdėsiu čia ant sofos ir lauksiu Kalėdų ryto.

Nudaviau abejojančią širdį dainavo vaikystės atsiminimai, sniegėmis apšalę langai, iš spalvotų popieriukų suklijuoti žaislai, paausuoti riešutai, maži rojaus obuoliukai, angelo plaukai, fantastiškos šaltosios ugnys, kurių spraksėjimas užtraukdavo kvapą — jos taip neilgai degdavo, kad bijodavai praleisti sekundę to nuostabaus vaizdo. Ir didžioji žvilganti žvaigždė eglutės viršūnėje atrodydavo kaip bažnytinė monstracija.

Paglosčiau švelnius sesers plaukus ir nusišypsojau jos ramioms, meilės pilnoms akims. Ji beveik niekada nekalbėdavo, tik sekė Kėstuką ir mane vienodu, laimingu žvilgsniu.

— Gerai, Kėstuk, aš sau irgi pasiklošiu lovą čia prie tavęs, gal ir man pavyks pamatyti Kalėdų senelį.

Susijaudinęs Kėstukas ir sesuo šoko nešti pagalves, antklodes, ir vaikas greit įsitaisė guolyje, atkreipęs galvą į tamsią židinio angą. Radio bangomis sklido kalėdinė nuotaika, ramiose sesers akyse atsispindėjo Vilniaus Katedros aikštė, mėnuo beišlenda pro medžių šakas virš pilies kalno, girgždančiu sniegu į bažnyčias beskubą šiltai susisupę žmonės. Pasakojau Kėstukui apie apie šventą Kūčių vakarienę, kada vanduo pavirsdavo vynu ir galėjai girdėti gyvulių kalbant. Pamažu sviro šviesi galvutė, sunkėjo akių vokai. Nuotykiu pilna diena artėjo prie galo.

Pamojau seseriai labos nakties, ir ji bežodžiai išnyko savo kambaryje, saugi ir laiminga dėl mano artumo. Kodėl kadaise jos neapgyniau, kai jai buvo blogai? Bet greitai vijau tamsią mintį į šalį, išžiūrėjau į tamsioje šviečiantį vaiko veidą. Kalėdų senelis turėjo ateiti, galvojau, vaikas dar buvo per mažas ir per giliai sužeistas svetimų žodžių ir abejonių.

Staigi mintis šovė galvon, ir beveik balsu nusikvatojau. Tylutėliai atsikėliau, sudėjau po eglutę slaptai atvežtas margaspalves dovanas ir tada atsinešiau savo didžiulius kelionės batus. Patrynčiau batų padus židinio pelenuose ir sesers gražiai išblizgintose grindyse išpaudžiau keletą

ryškiai matomų pėdų, kurios vedė nuo židinio angos tiesiai prie išpuoštos eglutės. Kiek laiko grožėjaisi savo menišku darbu, paskui su šypsena atsigulėjau šalia Kėstučio ir netrukus jau miegojau giliu po ilgos kelionės užtarnautu miegu.

Brėkstant pasijutau purtomas už pečių sujudintų mažyčių rankų. Kėstuko veidas švietė neišpasakyta laime.

— Buvo, dėde, Kalėdų senelis buvo atėjęs vakar naktį. Kelkis, dėde, aš tau parodysiu, ką jis mums po eglute paliko.

— Gal sapnavai, Kėstuk, juk sakei, kad Kalėdų senelio nėra.

— Tik tu kelkis, aš tau parodysiu, kad jis tikrai buvo. Jis atėjo per židinį. Jis man atnešė dovanų. Žiūrėk, žiūrėk, kokie dideli jo žieminiai batai!

Balkšvoje šviesoje per visą kambarį bėgo didelės pilkos pėdos. Kėstuko akys juokėsi, kai jis pritūpęs lietė pelenus.

— Matai, kaip gerai, kad aš tau neleidau užkurti židinio. Tik tu pagalvok, kas būtų atsitikę!

Atsikėliau ir tiriančiai peržiūrėjau pėdą.

— Kad tave pypkė, Kėstuk, jo batai tikrai milžiniški.

Prie kūčių stalo

Bernardas Brazdžionis

*Susėdome po palmėmis prie švento kūčių stalo,
Ir grįžta atminimuose varpų prikelta
Jaunystė, laisvės dienos ten toli be galo
Ir tėviškė, atbudusi širdyje, balta, balta,*

*Kaip baltas paplotėlis šventosios Dievo duonos,
Kaip aidas, grįžęs gyvas iš klonių ir kalnų,
Kaip spindulys, nušvitęs žvaigždynų milijonus,
Kuris tau duoda gyvastį ir aš kuo gyvenu...*

*"Rūpintojėlio rūpesčiu pasaulyje parimes,
O, Viešpatie, kada širdy užgimsi tu žmogaus?"
Ir aidi atsakas: "Esu aš gimes, aš jau gimes,
Tik miršta jis, nerasdamas šioj žemėje dangaus."*

*Ir meldžiamės po palmėmis prie švento kūčių stalo
Už Dievo duonos trupinį, už palaimą širdies...
Maldoj sugrįžta tėviškė iš tolimo Uralo,
Maldoj ir tujen, Lietuva, ir tu gyva meldies.*

ATNAUJINKITE SAVO "L.D." PRENUMERATĄ

GINKIME LIETUVIŲ TEISES

Nepamirškite savo aukos Lietuvos Teisėms Ginti Fondui

Prašome pasinaudoti šia atkarpa. Čekius rašyti "Lietuvių Teisėms Ginti Fondas" (arba "American Lithuanian Rights Fund, Inc.") ir siųsti adresu: 5620 So. Claremont Ave., Chicago, IL 60636.

Auka Lietuvos Teisėms Ginti Fondui.....US.....

Pavardė, vardas.....

Adresas.....

Nauji leidiniai

Iš Lietuvos žemėlapių aruodų

Dėmesys Lietuvos teritorijai buvo gyvas nuo pat pirmųjų mūsų eros amžių. Graikai ir egiptėnai, romėnai ir normanai nuolatos savo žemėlapiuose dairėsi į tą Europos žemyno dalį, kur nuo proistorinių laikų įsikūrė tolimieji mūsų protėviai.

Dėl geografinių duomenų stokos, dėl kartografinio patyrimo nebuvimo, šios prabaltiškos teritorijos kontūrai buvo be maž fantastiški, apytikriai, net pasakiški. Tačiau ta teritorija ir prieš tūkstantį metų užėmė Europos žemėlapiuose savo ryškia vietą, nors upių, vietovių ir genčių vardai buvo ženklinami tikrovei atokiai atskambančiais sąskambiais.

Amžiams bėgant, o patyrimui augant, danai, vokiečiai, prancūzai, italai vis tiksliau ėjo prie lietuviškų genčių apgyvendinimo Europos žemėlapiuose. Šitaip ir susidarė gausūs kartografiniai aruodai, kuriais dabar disponuoja įvairūs institutai ir muziejai, nuo seniausių amžių iki modernių dienų kaupią netikėtai sausus geografinius duomenis, bet ir demografinius, kultūrinius, buities istorijos turtus. Žinovai skaito žemėlapyje, kaip atskeistoje knygoje, kultūrinė ir politinė preitis atvirai prakalba, ir galimos išdavos apie besiformuojančią dabartį. Žemėlapių lyginimo metodas sociologams talkina nuspėti ateitį. Todėl žemėlapių archyvai nėra dokumentų kapai, bet gyva saktė apie praeitį.

Lietuvos teritorijos kartografiniai duomenys buvo vis tobuliau detalizuojami aštuonioliktajam amžiui atžengus. Jie patikimai byloja apie iš įvairių spektrų apžvelgiamą ano meto padėtį. Lietuvos ir Lenkijos valstybės padalinimo išvakarėse, 1749 metais, Nuernberge kartografijos leidykla Homann išleido naują Lietuvos žemėlapi. Žemėlapi paruošė jėzuitas Jonas Nepreckis (Iean Nieprecki - Nieprzecki) su kartografo T. Mayerio talka. Šis itin savitas savo titulu: žemėlapi pavadinime prancūzų ir lotynų kalbomis neregistruoja Lenkijos vardas. Tai yra *Lietuvos* žemėlapis.

Po Lietuvos vardu žemėlapių įjungtos teritorijos, apimančios Pinsko, Naugarduko, Mozūrų papietus. Tuo požiūriu tai bus savičiausias žemėlapis, kuriame ryškiausiai akcentuota politinė Lenkijos ir Lietuvos separacija, nors keli šimtmečiai jau ir bus pripratę kartografus šias valstybes jungti į vieną. Tuo požiūriu ši Jono Nepreckio žemėlapi galima laikyti pirmąją kragžde, pranešusia apie Lietuvos separaciją kaip tikrai jungtinės valstybės žlugimo išvakarėse, nors ir nėra duomenų, kaip galvojo žemėlapi sudarytojas. Tai buvo revoliucinis mostas — teritoriją paženklininti Lietuvos vardu.

Galima įtarti, kad kaip tikslus savo detalėmis žemėlapis, šis Jono Nepreckio žemėlapis buvo panaudotas plėšriųjų valstybių — Rusijos, Prūsijos ir Austrijos — derybose, besidalinant nusilpusios Lenkijos - Lietuvos valstybės žemes.

Ši 1749 metų laidos žemėlapi dabar, 1983 metams baigiantis, jo originalaus didumo išleido (pakartojo) Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje, Čikagoje. Lapo pakraštį, apie penktadalį viso lapo, užima aiškinamasis *Algirdo Gustaičio* tekstas. Šie aiškinimai — jų devynios padalos — nušviečia politines sąlygas, buvusias žemėlapi išleidimo laiku, 1749 metais. Tie aiškinimai daro žemėlapi faktūrą suprantamą nūdienos stebėtojiui, nušviečiant faktus ciliniam stebėtojiui ir nežinomus. Tai liečia teritorijos dalinimą administraciniais vienetais, žemėlapi nuorodų pareinamumą nuo politinių arba militarinių faktorių, terminologines savybes, etc. Kai kur, palietus karaliaus Žygimanto Augusto vaidmenį aiškinimuose matyti polemikos.

Iš viso Jono Nepreckio žemėlapyje įrašytos 695 vietovės, kas atestuoja žemėlapi pažangą. Bet iš žemėlapi struktūros kyla ir tragiškas istorinis faktas: visi lietuviškų geografinių objektų vardai — upės, gyvenvietės — tobulai sulenkinti, žiauriausiai kraipant lietuvišką vardo branduolį. 1749 metais jau buvo plati Vilniaus Akademijos (vėliau Vilniaus universiteto) programa, skirta lokaliniam studijų sektoriui. Jau buvo studijuojama geografiija (žiūr. "Lietuvių Enciklopedija, tomas xxxiv, psl. 138), tačiau lenkinimo rūbas būvo sandariai maunamas ant Lietuvos teritorijos. Šis tragiškas faktas rodo, su kokia nutautinimo galybe turėjo pakilti kovoti lietuviškasis Vilniaus universiteto sąjūdis, o šimtą trisdešimt metų vėliau "Auszros" renesanso sąjūdis.

Jono Nepreckio žemėlapis, dėl jo ano šimtmečio praktiškų savybių turėjo šešias pakartotinas laidas. Administracinės krašto padalos, geografinės gyvenviečių koordinatės, atstumų parankus nustatymas, pavietų ir vaivadijų ribos — visa tai darė jį populiariu ir naudingą kasdienei apyvokai. Jonas Nepreckis žemėlapyje naudojo tris kalbas: prancūzų, lotynų ir lenkų. Uždauguvio ir Mažosios Lietuvos vietovės vadinamos sovokietintais kraipiniais. Pavietų ribos, aiškumo dėlei, matyt, vėliau, paryškintos vėlesniųjų žemėlapi nagrinėtojų. Žemėlapis neduoda susisiekimo tinklo, pasitenkinęs kai kurių upių brėžiais.

Ši pakartotinė čekagiškė Jono Nepreckio žemėlapi laida yra septintoji. Žemėlapis išleistas puikios popieriaus lakšte, labai geros tipografinės technikos. Aprūpintas aiškinimais (Algirdo Gustaičio), kurie bus naudingi kiekvienam, kas ketintų pažvelgti į Lietuvą iš dviejų šimtų trisdešimt metų perspektyvos.

Žemėlapi kaina 7 doleriai.

Jurgis Gliauda

PRAŠOME ATNAUJINTI
"LIETUVIŲ DIENŲ"
ŽURNALĄ 1984 METAMS

FILATELIJOS PARODA LITHPEX VI

Toronto lietuvių filatelistų draugija ruošia vien tik lietuvių filatelistų draugijos parodą LITHPEX VI, kuri įvyks balandžio mėn. 14-15 d. Toronto Lietuvių Namų Mindaugo salėje. Vardas LITHPEX yra padarytas iš angliško pavadinimo — LITHUANIAN PHILATELIC EXHIBITION. Paroda yra rengiama paminėti Lietuvos globėjo šv. Kazimiero 500 m. mirties sukaktį. Į šią parodą yra kviečiami Kanados ir J. A. Valstybių filatelistai dalyvauti su savo įvairiais pašto ženklų rinkiniais. Registruotis prašome iki kovo mėn. pabaigos.

Šv. Kazimiero retai sukaččiai paminėti Tor. liet. fil. draugija yra paruošusi filatelinių-suvenyrinių vokų su šv. Kazimiero atvaizdu, kuris kovo mėn. 4 d. bus antspaudojamas Toronto pašte su specialiu antspaudu. Šis suvenyrinis vokas yra sukurtas dailininko P. Vaškio. Vokai yra įvairūs: vieni — vien tik juodos spalvos, kiti — juodos spalvos filioletiniam fone, o treči — juodos spalvos melsvam fone. Šv. Kazimiero suvenyriniai vokai bus naudojami ir per LITHPEX VI — filatelijos parodą.

J. Tumo-Vaižganto 50 m. mirties proga buvo suruoštas minėjimas Lietuvių Namuose. Vaižgantas buvo kunigas, visuomenininkas ir rašytojas tautinio atgimimo ir laisvos Lietuvos laikais. Jis buvo didelis kovotojas už lietuviybę ir savo profesijoje daug nukentėjo nuo lenkomanų ir lenkiškai nusiteikusių vyskupijos vadovybės. Tuolaikinis Vaižganto literatūrinis įnašas buvo labai didelis, nes jis pasižymėjo dailiosios literatūros vaizdeliais; jis turėjo labai didelį talentą kurti vaizdus, o ne pinti įvykius.

Tautinio atgimimo veteranui — Vaižgantui paminėti Toronto liet. fil. draugija yra išleidusi suvenyrinius vokus. Jų yra dvejų — juodų ir mėlynų. Vokai su pašto ženklu buvo antspauduoti Toronto pašte su filatelinio antspaudu ir Vaižganto mirties data (IV-29).

Dar yra šiek tiek likę S. Dariaus ir S. Girėno filateliniai vokai. Visų aukščiau išvardintų vokų kaina: 5 už \$1.00; su pašto ženklu ir Toronto specialiu pašto antspaudu — 75c. Kas norėtų jų išsigyti, prašome kreiptis į Tor. liet. fil. draugijos sekr. K. Kaminską, 25 Norma cres., Toronto, Ont. M6P 3G9.

Toronto liet. fil. draugijos susirinkimai vyksta kiekvieno mėnesio antrą sekmadienį 4 val po pietų Lietuvių Namų, 1573 Bloor St., W., posėdžių kambaryje. Kas renka pašto ženklus ir norėtų įsijungti į šią organizaciją, yra kviečiami atsilankyti į sekantį susirinkimą.

—K. K.

Gauta paminėjimui

"Šventieji dūmai," Jono Rūtenio poezijos knyga, kurią išleido New Yorko Šaulių kuopa. 110 pusl., minkštais viršeliais, kaina \$6.00. Užsakant paštą reikia pridėti vieną dolerį persiuntimo išlaidų padengimui.

Knyga gaunama pas spaudos platintojus ir pas K. Bačauską, 84-55 86th Ave., Woodhaven, NY 11421.

JUBILIEJINIŲ “AUSZROS” METŲ PAMINKLAS

Jurgis Gliuda

JUBILIEJINIAI, ŠIMTMETINIAI, 1983-ieji “Ausros” metai praėjo. Sekantieji, kurie žymės pusantro šimto metų “Ausros” jubiliejų, atkaks 2023 metais. Dar sekantysis jubiliejus, 200 metų, bus 2083 metais. Mes negalime nuspėti politinės ir etnografinės tų tolimųjų jubiliejinių metų padėties. Tolygiai 1883-jų metų auszrininkai negalėjo pramatyti 1983 metų sąlygų. Viskas kas įvyko vieno šimtmečio bėgyje “Ausra” išleidus pralenkė išradingiausią vaizduotę.

Nusistovėjusios išeiviškos politinės ir kultūrinės veiklos sąlygose laukta šimtmetinio “Ausros” jubiliejaus ir ruošiasi jį sutikti. Mes, svetur, neturime savo aikščių miestuose, kur galėtumėm statyti žalvarinius ir granitinius paminklus tautinės sąmonės atgimimui atminti. Vien tik tai minėjimai ir seminarai sušvytravo gaisrais blankioje išeivijos padangėje. Dar kai kuriuose leidiniuose 1983 metų pažyminiai — “Ausros” metai — stengėsi nuteikti skaitytoją prisiminti tautinio atgimimo tėvų kapus.

“Ausros” įtakos lietuvių tautai milžiniškumo negalima nė lyginti su kitais tautos istorijos įvykiais. Be “Ausros” nebūtų Nepriklausomybės. Ši įtaka tol bus gaji ir veikli, kol tauta gyvuos. Tai yra asmens identiteto su savo tauta iškėpėjimas. Tai asmens savo tautai priklausomumo atradimas. Kaip pasaulio sutvėrimo procese buvo tarta “fiat,” taip “Ausra” tarė “tebūnie lietuviai lietuviai...”

Apie šią istorijos stebuklą kalba savo paskaitoje dr. Kęstutis Skrupskelis (Akademinis “Ateities” savaitgalis Čikagoje, 1983 m. spalio 14 d.):

“Ir lietuviška etnografinė medžiaga Baltijos jūros pakrantėse gyvuoja jau keli tūkstančiai metų, bet be tikros tautinės sąmonės. Tą tautinę sąmonę sukūrė tautinis atgimimas XIX amžiuje. Tik tada atsirado ir lietuvių tauta, kuri galėjo būti kitokia, negu tada susidarė” (“Aidai” 1983, nr. 6).

Pagal prof. M. Romerio valstybinės teisės doktriną **populus** (žmonės be savo tautybės sąvokojimo), gali tapti, o gali ir netapti, **natio** (valstybinė tauta). “Ausroje” neminėta Lietuvos nepriklausomybės, bet “Ausroje,” kaip šviesos spinduliai spektre, suėjo tautinių aspiracijų sėja. Suėjo, sušvytėjo ir išsibarstė, ir sukūrė idėjiniai daugialypę visuomenę. Po “Ausros” tauta jau turėjo valstybiniam gyvenimui subrandintą visuomenę, nors dar taip toli buvo 1918-ieji metai.

DEVYNIOLIKTOJO AMŽIAUS tautinis sąjūdis paruošė valstybės susiformavimą. Taip Indijoje Gandhi taikaus prieššinimosi sąjūdis

sutvėrė Indijos valstybę. Dabar lietuviams savos Nepriklausomybės problema tapo nediskutuotina tautos politinės ir kultūrinės egzistencijos baze.

Tarybinamoje Lietuvoje keli rašiniai sovietinėje periodikoje palietė jubiliejinius metais “Ausros” įtaka kultūriniam tautos brendimui “Kultūros barai,” “Mokslas ir gyvenimas,” “Literatūra ir menas”). Savaime aišku, kad režimo doktrinos veikiami autoriai nebuvo **ad rem**, kalbėdami apie istorinę tiesą.

Išeivijoje buvo rašinių periodikoje. Tarp tokių — J. Jakštas “Aiduose,” P. Jonikas “Naujoje Viltyje.” Kai kur seminaruose buvo “Ausros” siužetų.

Stambiausiam lietuvių tautos istorijos įvykiui, “Ausrai,” stambiausia ir patvariausia paminklą jubiliejiniams metams pastatė “Lietuvių Istorijos Draugija” Čikagoje. “Lietuvių Tautos Praeitis,” neperiodinis leidinys, kurį leidžia ši draugija, šeštu ir septyntu tomiais išleido faksimilinę (tikslios nuotraukos) visų “Ausros” numerių laidą. Tai faksimiliniai 1294 puslapiai, du išpūdingi tomai!

Tai šimtmečiui patvarus paminklas. 2083 metais “Ausros” jubiliejaus rengėjai parankiai semsis duomenų naujoms studijoms iš šio faksimilinio 1983 metų leidinio. Juk tasai popierius, tas irišimas patvaresni už originalo medžiagą. Leidinys prasikiša į ateitį, kurios mes nesuvokiame. Mes tačiau tikime, kad ateitis bus palanki ir prolietuviška. Taip prieš šimtą metų tikėjo “auszrininkai” ir nesuklydo...

1883-86 metais “Ausra” spontaniškai kūrė kelioliką entuziastų. 1983 metais šiuos faksimilinius “Ausros” tomus atkartoto bent penki šimtai rėmėjų ir prenumeratorių. Šiam stambiam projektui lėšas sutelkė Draugijos pirmininkė Alicija Rugytė. Puikiai atliko tipografinį darbą M. Morkūno spaustuvė. Leidinį redagavo ir plačią apžvalgą “Ausra ir jos gadynė” parašė Jonas Dainauskas. Jis taip pat parūpino visų “Ausros” bendradarbių biografines anotacijas. Septyniolikos keturių auszrininkų fotografijos sutinka skaitytoją antrąjį tomą skaityti bebaigiantį. Šio masyvaus projekto patarėjas Jonas Račkauskas, prof. PhD. Tekste yra kelios fotografijos (Jono Šliūpo, Martyno Jankaus, Jono Basanavičiaus, Jurgio Mikšo). Taip pat perspausdinti “Ausros” piešiniai — Lietuvos karaliai, gamtos vaizdai.

TENKA PASTEBĖTI, kad istorinė, etnografinė, buities vaizdinė medžiaga “Ausroje” taip turininga, kad kas sritis prašyte prašosi nagrinėjimo. Tai medžiaga specialistų (ir mūsų praeities mylėtojų) dėmesiui. Tai iš užmiršties atkeltoji 18983-86 metų Lietuva!

Čia žėruoja istorijos, etnografijos, tautosakos, buities, kasdienybės duomenys. Čia tėvynės meilės deklaracijos, lyrikos padengta senovė ir meilės pareiškimai... savo gimtajai kalbai.

Faksimilinis leidinys turi savo ypatingą žavėsį. Tai originalo iliuzija. Autentiškumo iliuzija tenkina tariama galimybe būti visuomenėje, kuri egzistavo prieš šimtą metų. Tai betarpiškas santykiavimas su idėjinio tos

visuomenės gyvenimu.

“Lietuvių Istorijos Draugija” sugebėjo rasti išeiviško išsiblaškymo sąlygose visus “Ausros” numerius.

Skaitytojas atsiduoda estetiniam džiaugsmui — jo rankose epochos paminklas. Jis įtalpina šią knyginių paminklų savo knygyne šalia kitų, kuriais didžiuojasi išeivija. Pasikartoja “Darbininko” vedamojo tezė: knyga esąs patvarus jubiliejaus paminklas. Knygyne tokia knyga yra lygi paminklui miesto aikštėje. Mes neturime savo aikščių, bet mes dar turime savo knygynus-knygynėlius, kuriuose statytini mūsų knyginiai paminklai...

Ties pirmuoju “Ausros” numeriu, kuris pirmame šio leidinio tome, gal būt skaitytojas išgyvens tą patį atgailos ir ryžto kompleksą, ką 1883 metais išgyveno dr. Vincas Kudirka, išsiskaitęs į dr. Jono Basanavičiaus “Priekalbą” (Įžangą), kuria pradėtas “Ausros” leidimas, kuri sukonkretino lietuviškąją patriotiką. Pirmojo “Ausros” numerio medžiaga yra tasai galingas tautinio atgimimo šauklis, kuris pagimdė tautai Lietuvos Himno autorių. Tokių stebuklų taip reikalinga išeivija!

LAIKUI BĖGANT susiformavo žurnalo dalys, bendroji struktūra. Tautinio atgimimo tematika srūvo pro tezinis rašinius, istorines studijas, poetas ir eilėraščius. Korespondencijų ir laiškų skyriai po titulu “iš Lietuvos” perkelia skaitytoją į tikrą ano meto kasdienybę, į buitį ir jos reikalus. Dabar korespondencinė žurnalo dalis yra informacijos aruodai. “Ausra” net vaizduoja, kaip prieš šimtą metų lietuviai kūrėsi Amerikos miestuose, kaip draugijas tvėrė, “gazietas” leido. Gabių turėjo “Ausra” korespondentų!

Skelbimų skyriuje puikuoja skelbimas: lietuviai ieško žmonos, šeimininkės ir lietuvaits!

Įdomi kalbos evoliucija, su tendencija tarptautinius žodžius sulietuvinti. Auszrininkai kalbėjo kiek kitaip. Jie savaip ir kalba tobulino. Kai kas iš to palikimo išliko. Drąsios pastangos sulietuvinti tarptautinius žodžius, deja, prigyti neįstengė. Jeigu prigyti, lingvistą dabar vadintumėme “liežuvininkas.”

Gaivu dabartiniam skaitytojui sutapti su “Ausros” polėkiu, su kalba, su interesais. Tada nūdienis skaitytojas taps “auszrininku,” ir tokiu tapes, nustebes pamatys, kad ir nūn interesų esmė ta pati, pagrindiniai nepakitusi...

Jeigu neitvirtinsite šių dviejų tomų, kurių nugarėlėse švyti aukso raidės, lentynoje, laikykite “Ausrą” ant stalo, kaip daro giliai religingi žmonės, laikydami ant stalo bibliją. Tarytum auszrininkas Jurgis Mikšas “Vitolio Rauda,” jūs pasirinksite savo atgaivos, švelnios iliuzijos, jaukaus pasitenkinimo, estetinio džiaugsmo, šaltinių šiuos du “Ausros” tomus. Leidini galima gauti Lithuanian Historical Society, 10425 S. Kenton Ave., Oak Lawn, IL 60453.

*Lietuvių Tautos Praeitis
Tomai VI ir VII*

*Lietuvių Istorijos Draugija
1983 - AUSZROS metai - Čikaga
M. Morkūno spaustuvė
Kaina nepažymėta*

KAZIMIERAS LUKŠYS — AMERIKOJE IR LIETUVOJE

Irena Lukšytė Goddard

Šių metų lapkričio 12 dieną sueina 20 metų nuo mano tėvo, Kazimiero Lukšio mirties. Apie jį galvodama, atsidariau savo rašomojo stalo stalčių, ištraukiau didelį voką ir iškračiau jo turinį ant stalo. Nedidelė tai kolekcija — tų specialių mano tėvo palaikų: Vytauto Didžiojo medalis, įteiktas jam Nepriklausomos Lietuvos vyriausybės už lietuviškų filmų rodymą Amerikos lietuvių kolonijose, amerikoniškas medalis, kurį jis gavo betarnaudamas Amerikos kariuomenėje per Pirmą Didįjį Karą, Amerikos Legiono ženkliukas — bronzinė žvaigždutė, kurią jis visuomet nešiodavo švarko atlape, vietinio Los Angeles meškeriotojų ir medžiotojų klubo ženkliukas, pastilių Valda metalinė dėžutė . . . Atidariau ją — pilna mažų gintarinių karoliukų su sraigteliais — suvenyras tų senų, prieškarinių, laisvos Lietuvos laikų, kai kasmet tėvas praleisdavo žiemas Amerikoje, rodydamas savo filmuotus Lietuvos vaizdus, o vasarą pas mus, Lietuvoje. Prieš jam išvažiuojant atgal į Ameriką, pas mus į Raseinius atvažiuodavo iš Palangos ponai Leviesas ir Basas, su dideliais čemodanais pilnais gintaro karolių, apyrankių, rožančių ir įvairių segių, gėlių, bičių ir paukščių formoje, padarytų iš balzgano, tyro ir geltono, kaip dobilų medus, arba rausvo gintaro. Papa išrinkdavo, kuriuos veš į Ameriką parduoti ir kelias dienas mes visi — mama, mes trys vaikai, mano bobutė ir kelios pussės (kurios atvažiuodavo iš Papos tėviškės Dzūkijoje, arba mamos — Žemaitijoje), visi sėdėdavome aplink mūsų didžiulį valgomojo kambario stalą ir pakuodavome gintarus. Kai kuriuos į dėžutes su vata, kitus į specialius maišelius. Atsimenu, aš vis galvodavau, kad įdomu būtų žinoti, kokios ponios amerikėnės nešios tuos gintarus.

Palieku svarbiausią daiktą paskutinį. Yra tai tamsiai mėlynas paso aplankas, gerokai aplankstytas ir apnešiotas — mėlyna cerata nusišėrusi ant nugarėlės. Bet ant viršelio auksinės raidės dar gerai matosi: pačiame viršuje plevėsuoja Švedijos vėliava su trimis karūnomis, žemiau — užrašas „Švedų Amerikos Linija,” o apačioje, didelėmis raidėmis: „Klaipėda - New York - Kanada per Švediją.” Atidarau aplanką. Iškrenta vokas; jame pluoštas senų fotografijų: mūsų namai Raseiniuose, mano vaikystės nuotrauka — kai šokau scenoje pirmą solo šoki, kuris vadinosi „Saulėtekis,” antra — fotografuota 1940 m. vasarą, kai man buvo beveik šešiolika metų, paskutinė mano brolio nuotrauka, kurią aš atsivežiau iš Lietuvos, mano sesers 1956 m. foto, atsiųsta iš Dolinkos lagerio Sibire . . .

Vėl studijuju atidarytą paso aplanką. Kairėje pusėje ant kišenaitės užklijuota antra kišenė, ant kurios parašyta: „Išėiavė Biuras 'Susisiekimas', Kaunas, Laisvės Alėja Nr. 11. Banko sąskaitos: Lietuvos Komercijos Bankas, Kaunas, Centralinis Žydų Bankas, Kaunas.

Kazimieras Lukšys Los Angeles 1947 m.
K. Lukšys in Los Angeles, 1947

Klaipėdos Skyrius, Liepojaus gatvė Nr. 35.” Dešinėje pusėje, ant kitos kišenės nubrėžtas Baltijos jūros žemėlapis, su pažymėtomis laivų plaukimo linijomis ir traukinių keliais, iš Kauno į Klaipėdą ir t.t. Apačioje parašyta: „Pätogus, nuolatinis ir tiesioginis susisiekimas iš Klaipėdos uosto Švedų Amerikos Linijos laivu 'Borgholm' iki Švedijos miesto Kalmar ir toliau geležinkeliu iki Švedijos uosto Goteborg, o paskui į New Yorką arba Kanadą žinomais dideliais, greitais ir patogiais Švedų Amerikos Linijos laivais: Kungsholm, Gripsholm, Drottningholm.

Papa paprastai parvažiuodavo pavasarį namo iš Amerikos tais švedų laivais. Rudenį jis grįždavo į Ameriką per Prancūziją — iš Serburgo uosto, kadangi gale rugsėjo jau būdavo prasidėjusios Baltijoje ir Šiaurės Jūroje rudens audros.

Sunku atspėti, kada jis ši savo paso aplanką išgijo. Juk virš trisdešimt kartų buvo perplaukęs per Atlantą. Pirmą kartą, 1910 metais, vos aštuoniolikos metų sulaukęs, našlaitis, vyresnio brolio užaugintas Vazgirdonių kaime, netoli Varėnos, išsileido į kelionę į Naująjį Pasaulį — pas kitą brolių, kuris dirbo anglių kasyklose Pensilvanijoje ir atsiuntė jam „šipkartę.” Kaip ir visiems to laiko imigrantams, pirmos dienos buvo sunkios, bet jis gavo darbą, pramoko kalbos, lankė vakarinę mokyklą, elektro-mechanikos kursus. Vėliau, atitarnavęs Amerikos kariuomenėje, išgijo porą kino filmų ir pradėjo lankyti lietuvių kolonijas Amerikoje su įvairiais filmais. Iš pradžių, nupirkęs filmą apie Genovaite, pridėjo lietuviškus parašus ir su juo apvažiavo visas kolonijas. Buvo tai pirmas filmas su lietuviškais parašais.

1921 metais aplankė Lietuvą ir pats nufilmavo daug Lietuvos vaizdų, kuriuos grįžęs rodė lietuviams Amerikoje. Nuo 1923 metų, pradėjo važiuoti kasmet, kartais kaip ekskursijų

vedėjas. Kai buvau maža ir dar nebuvo išmokusi mėnesių vardų, žinojau, kad Papa parvažiuoja namo pavasarį, o rudeni, kai paukščių debesys pradėdavo suktis po išblyškusių padangę ir klegėdami grupavosi ant namų stogų, žinojau, kad jis irgi išvažiuos. Atsimenu, kaip mudu ėjom pasivaikščioti vieną pavakarę. Saulė jau raudonavo netoli horizonto. Mudu buvome išėję „už miesto,” sėdėjome ant žolės pakelėje ir stebėjome Raseinių miesto karves, kurios lėtai, kartais pabaubdamos, žingsniavo namo. Papa buvo užsimastęs. Aš jaučiau, kad jo mintys buvo kaž kur labai toli. Staiga jis atsisuko į mane ir paklausė: „Tu žinai, kad aš greitai išvažiuosiu?” „Žinau.” „O ar žinai kur?” „Į Ameriką!” atsakiau šiek tiek pasididžiudama, kad aš taip daug žinau. „O ar žinai, kur Amerika?” Mano pasididžiavimas išgaravo ir apatinė lūpa pradėjo virpėti. Papa pastatė mane ant žolės ir pasuko jau visai besileidžiančios saulės pusėn: „Matai, kur saulutė leidžiasi? Kai manęs čia nebebus ir Tu apie mane galvosi, žiūrėk į tą pusę, kur saulė leidžiasi ir žinok, kad aš ten esu.”

Nebe į vakarus vargšas jis važiuo paskutinį kartą. Septynioliktą kartą iš Lietuvos važiuoti reikėjo į Rytus, per baisųjį Sibirą . . . Žiūriu vėl į tą paso aplanką. Viduje, kairėje pusėje, tėvo ranka įrašytas jo paso numeris ir po juo: „issued in Moscow, Oct. 15, 1940.” Atsimenu, kaip pas mus į namus atėjo fotografas, paslapčiom, kad niekas nežinotų, kad mes amerikoniškiems pasams nuotraukas darome. Tebeturiu kopiją tos pasinės, paskutinės mūsų šeimos nuotraukos. Mama ir tėvas sėdi ant pianino suoliuko, mano sesuo, kuriai tada buvo dešimt metų, tarp jų, o dvylikos metų broliukas ir aš stovime už jų. Visų veidai labai rimti ir susirūpinę. Po to sekė eilė laiškų, telegramų ir telefono pokalbių su Amerikos ambasada Maskvoje. Galų gale, dokumentai buvo tvarkoje ir prasidėjo naujos bėdos, didžiausia iš jų — valiutos stoka. Visiems buvo įsakymai iškeisti litus, dolerius ir kitus nerusiškus pinigus į rublius, atseit legaliai nebuvo galima turėti jokių užsienietišku pinigų. Tuo tarpu laivų kompanija labai aiškiai mums parašė, kad už laivokartes iš Japonijos į J. A. V. galima mokėti tik doleriais. Prasidėjo tų dolerių desperatiška medžioklė. Kaip paprastai, kaikurie žmonės buvo pasilaikę po kelis dolerius, ar kokį auksinį pinigą. Deja, ir tie paprasti popieriniai doleriai kainavo mums daugiau negu jų svoris auksu. Už kiekvieną iš jų reikėjo mokėti po kelis šimtus rublių.

O pas mus tų rublių irgi nebuvo. Rusai „sunacionalizavo” tėvo statytus didelius trijų aukštų namus, su viešbučiu, kino teatru ir t.t., taip pat jo kino studiją Kaune, su visais filmavimo aparatais, filmais, Lietuvos kronikomis, kurias jis tiek metų buvo filmavęs. Žodžiu — viską. Reikėjo parduoti baldus, pianiną, sidabrą, mamos papuošalus . . . Ir viską pardavę teturėjome užtektinai pinigų tik vieno žmogaus kelionei. Tėvai nutarė, pasitartę su Amerikos atstovais Maskvoje, kad tėvas važiuos vienas ir tada, pasiskolinęs pinigų iš senų draugų Amerikoje, užmokės ir už mūsų keturių kelionę.

(Bus daugiau)

ENGLISH SECTION

On October 16, 1983 Alexandre Stankevičius and the Montreal Trio performed before a packed audience at the parish hall in Los Angeles. Immediately following the concert, one of our LD editors interviewed several of the group members, and particularly Alexandre.

Alexandre was the first child of Marie-Josée Beaudoin, a French-Canadian, and Aloysius Stankevičius, born on July 19, 1957 in Montreal. His birth was followed by three more — all sisters — now aged 24, 22, and 20, who also live in Montreal.

A combination of adventitious circumstances and inherent proclivities augured a bright musical future for the young man. First, Alexandre had a model — his mother played the piano. Second, Alexandre was afflicted with a mild case of polio until the age of 4-5, confining him to indoor activities in his early years. He started piano lessons at four, ear training at six, and music writing at eight. At nine years of age he was the youngest pianist to have entered the Montreal Music Conservatory where he studied primarily classical music for three years. By 14, he was taking piano lessons three hours a day.

He then decided to apply to the finest music conservatory in Canada; the exam score for entrance actually advanced him two years into the program at McGill University. While his academic studies focused on composition and conducting, he also undertook private lessons in jazz, popular arrangement, and orchestration from some of the most renowned musicians in Canada.

Alexandre went on to be a studio musician and then composer and producer of records. He produced mainly for Lithuanians, but also for commercials. *Let It Out* is considered Alexandre's debut album in the competitive rock industry. The press release by Quality Records Limited (of Toronto, Canada) describes it as running "the gamut from rock 'n' roll, to dance, to ballad, to pop, and back. The 11-song effort features the absolute best in session players from Montreal, in a stunning cross-section of styles."

We hope, in this interview, that Alexandre's depth of personality, drive, and empathy with his fellow Lithuanians comes across. It has obviously contributed to his success and popularity thus far. As far as Alexandre is concerned, we should especially watch for his third album . . . he predicts that one will be his biggest smash hit of all.

★ ★ ★

THIS INTERVIEW followed a church-hall concert in Los Angeles by Alexandre Stanke and his Montreal Trio. Zivile Jurgis and Monica Ruffo joined Alexandre in responding to interview questions for a segment of the first part published here.

Question: How did you young folks come to form the Montreal Trio and highlight classical Lithuanian music?

Zivile Jurgis: All of us sang in a church choir for quite a while. We started singing in the all-girls' choir, then we joined the big (sic) choir with the men. After the choir came out with

Interview With:

ALEXANDRE STANKE

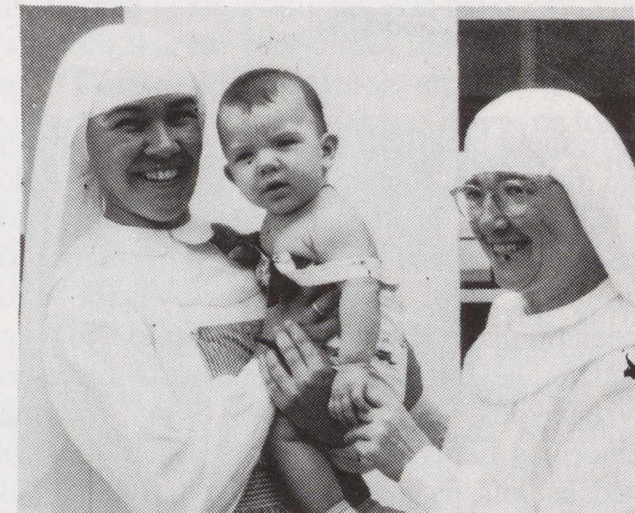
and his

MONTREAL TRIO

by Rūta Skirius

a Christmas album of mostly Lithuanian songs written by Alexandre, we were invited to New York to do a Christmas show. During the show, Alexandre suggested we do something different and picked three of us to do three songs separately from the group. It didn't work out as well as we thought it might. Later we gave it a second thought and decided that we just needed practice—we do sing well individually. We formed a group and did a few concerts in Montreal. Soon we were asked to come to New York and Los Angeles.

Q: Why do you call them classical Lithuanian songs? They sound quite different from what I sang as a child.

Pirmas pasimatymas (Bolivijoje).

First date (in Bolivia).

Z. J.: Most Lithuanian choral groups sing old Lithuanian songs in the old style. We sing old songs rewritten by young Lithuanians abroad or new songs written by new composers in Lithuania. We say that only music that isn't new or isn't stylized should be considered Liaudies Dainos . . . traditional, or preoccupation-written songs. We don't say we sing traditional songs. It's a touchy subject in that we have been accused of singing material written by communists, that is, by Lithuanians born after the occupation.

Q: Alexandre, you're not a communist. What is it you do to those "traditional" songs?

Canadian Lithuanian trio in concert at St. Casimir's annual parish banquet in Los Angeles, Oct. 16, 1983. From left: Director and accompanist A. Stanke, Z. Jurkutė, M. Ruffo and D. Jaugėlaitė.

Kanados lietuvaičių trio.: Ž. Jurkutė, M. Ruffo ir D. Jaugėlaitė, akompanuojant jų vadovui pianistui A. Stankevičiui, koncertuoja Los Angeles šv. Kazimiero parapijos metiniame bankete, spalio 16 d.

—Foto L. Kanto

Visa šeimos nuotrauka. Pirmoje eilėje: Sofija, motina Marie-Josée, Brigita, pamotė Josette. Antroje eilėje: Aleksandras, Claudie ir tėvas Aloizas Stankevičius.

Alexandre Stanke: I think I bring out the highlights of a song by changing the arrangement of it. To some parts of the song I may add some oos and aaahs, or I may add a phrase that was not written in at all. I may make the songs sound a little more modern but they still fall within the folkloric type. I think I make them easier to listen to. For example, all the songs we performed at yesterday's concert I think are easy to listen to. None of the songs are too long, or too short, or dragging.

Q: Do either of you two (women) have musical backgrounds? For example, have either of you ever studied singing formally?

A: Piano, a little; guitar, a little. Both of us took voice lessons for a year this past year.

Q: What about you, Alexandre? What is your background and your forte?

A. S.: I'm a songwriter, by nature and by education. I studied conducting and composition at McGill University. I have the "right" educational background but I'm not impressed by formal education. Some of the best musicians have had little formal education. But this is usually the first question Lithuanians ask me. Music is in me to begin with. It's like a sickness; I get up in the middle of the night to write because I have to get it out, not because I think to myself "I have to write this because it will make me famous."

Q: You all have different accents. What are your primary languages?

Z. J.: Well, I started out with Lithuanian as my first language, went to a grade school and a high school that taught me French, and picked up English along the way. Today, I'd say English and French are pretty equally used.

Family members photo. First row: Sofija, mother Marie-Josée, Brigita and stepmother Josette. At rear: Alexandre, Claudie, and father, Aloizas Stankevičius.

A. S.: Actually, most of the Lithuanians in Canada speak English and they relate to the English-speaking people better. It just happens that my mother is French so I was schooled in French and learned English much later than most other Lithuanians. I was only exposed to Lithuanians when I was 16 years old.

Monica Ruffo: I only started socializing with Lithuanians when I was 14 years old, although we had a few neighbors that were Lithuanian.

Q: And both of you women are about 18 years old now?

Z. J.: 19 years old. But most Lithuanians start hanging around each other from childhood. We are the exceptions.

Sesutė Brigita su lape ir A. Stankevičius. Sister Brigitte with fox and A. Stanke.

Q: And what is your father's background, Alexandre?

A. S.: My father is Lithuanian, but he doesn't stick around Lithuanians at all. In fact, he doesn't stick around with any particular group. He is the MC of a daily talk show on television and doesn't like people bothering him with autographs or photographs. He just wants to come home after work to quiet. He did the first Candid Camera for Canadian viewers in French, which made him well known. Now he does a radio program and occasionally talks about Lithuania on that.

Q.: So how did you get acquainted with Lithuanians?

A.S.: By accident. My mother, at the time, went to live in France with my three sisters for five years and I went to live with my father. We got very close. One summer he sent me to Kennebunkport Monastery for a three week vacation. When I left there, I left my wallet behind accidentally. Another group of resorters came after me. Among them was a guy by the name of Antanas Kevis, who found my wallet and, being from Montreal also, called me when he came back. When I went to pick up my wallet, he asked me to join the choir. At first I said no, but he was so persistent in his calls that I finally did. After a year in it, I left. Shortly thereafter the choir director at the time did also. They asked me to take her place and I agreed to do it.

Q.: Did you have any trouble picking up the language?

A.S.: No, no. Language is the least difficult issue. It's much harder getting ideas across that may challenge past notions about how things are done. I think that the music and the words mean something significant, separately. If I identify with one more than the other, it would be more with the music. That way, if I change the music's tempo, people still feel the intent because the composer's style has not been changed. If the melody is a sad one, for example, I will not try to make it sound happy, and so on.

Z. J.: Besides, no one in the choir hesitates to tell Alexandre if it sounds like he has misinterpreted a word . . . for example, if a particular word implies sadness or happiness even though the score written for it does not. Almost everyone in the big choir was born in Lithuania — only a few of us in it were born here — so they know better than we what the subtle meanings of the words are.

A. S.: I write songs in Lithuanian, although someone has to formally transcribe my words to make them grammatically correct and carry the proper accents. I check out the meanings of words and find out which ones can be repeated in a stanza. When I occasionally have cut a word out or played something forcefully when it was expected "piano," someone has pointed it out to me. I respond to this and tone

Stanke Interview . . .

it down, or try it another way. Actually, I would trust someone like me more than someone who understood both the words and the melody because it is easy to get trapped by words and ignore the potential of the melody. Of course, if I were going to an opera by a particular person I would expect it to be performed in the style written; likewise, Lithuanians should expect their style to be maintained. I think I've got the Lithuanian style **in me** because my changes have been comfortable and consistent with the audience's expectations. I have not gone out and tried to **adopt** another style.

Q.: Did you ever learn any Lithuanian songs and melodies as a child?

A. S.: Yes, my aunt and grandmother taught me many songs when I was 4-5 years old. I remember them to this day . . . *(Alexandre began singing in the middle of the interview).* They both spoke to me in broken French and mostly Lithuanian. I had to talk to them in a similarly broken French and a few Lithuanian words, so I do understand many of the words. If you carried on a conversation in Lithuanian, I would probably understand most of what you said. But my piano practicing was all classical — Debussy, Ravel, Mozart — and I even wrote classical pieces as a child. The break came when the first Beatle's album came out — I was 13. I wanted to be liked by people and people liked popular music so I started improvising on the classical tunes to make them sound popular.

Q: What inspires you to write Lithuanian songs now? The Lithuanian environment?

A. S.: Not really. Probably more my mood. I write so many songs, I work so much — sometimes on a commercial, sometimes on a pop tune; and when I have free time, I write for myself. I write all day long starting at 9 a.m. until 11 p.m. I probably write 100 songs a year where most writers write about 20 a year. Many are written on commission, which I don't mind.

Q.: What are your plans for the future as a group?

Z. J.: Well, we don't plan to make a record, become big stars or anything like that. We enjoy traveling, organizing our trips, and working together. We like meeting other Lithuanians and like each other's company. Some people have trouble understanding this. Here we are, three young girls broken away from the larger choir and traveling with a young conductor. Most choirs have some older person organizing everything that they do, and here we choose to do things on our own.

Q.: Were there any assumptions made about one of you being Alexandre's girlfriend?

Z.J.: Yes. At first it was one of us, then

another, and finally they said that the only reason he was with us was because he was having affairs with all three of us. This is costing us concerts. First we had to deal with people not believing we were Lithuanian. Then we're described as being modern . . . implying **too** modern. And now we have to deal with rejections because we don't have a chaperon.

Q: Do you get paid for your concerts?

Z. J.: Yes, but we don't make any profit. The most profitable for us are concerts in Montreal where we don't have any expenses. We use money from these to subsidize our trips abroad, like coming here.

At this point Zivile and Monica leave and the remainder of the interview is with Alexandre.

(To Be Continued)

History in Art

Eminent Lithuanian Sculptor
Vytautas Kašuba
Skulptorius Vytautas Kašuba

Vytautas Kašuba has made an invaluable contribution to the history of Lithuania with his sensitive interpretation of the great men who led their countrymen through the troubled era when the Teutonic Knights invaded Lithuania in the name of Christianity. He has evoked their unconquerable spirit, alive with intelligence, valor and determination to insure survival. Many forces operated in those days: intrigue, assassinations, struggle for power within their

King Mindaugas (1236-1263), one of many sculptured works of Vytautas Kašuba.

Karalius Mindaugas (1236-1263), vienas iš Vytauto Kašubos kūrinijų.

own domain as well as against the Teutonic Knights. Kašuba was born in Minsk, White Russia, studied at Kaunas School of Art, and now resides in New York. His work can be seen in the Cultural Center in Brooklyn, New York, the Franciscan Monastery in Kennebunkport, Maine, and the Resurrection Church in Toronto, Canada.

Annually eleven professional theaters in Lithuania give about 50 premiere presentations and 4000 performances which are attended by two million spectators.

Each year 6 million people visit Lithuania's 29 museums.

Reminiscences of Soviet Dissident Reach the West

Nijolė Sadūnaitė in exile
Nijolė Sadūnaitė tremtyje

"In the concentration camps and prisons, they feed you enough to keep you from starving . . . All the prisoners are thin skeletons covered with pale, bluish skin. They often joke, 'As long as the bones survive, the flesh will grow back' . . .," recounts Nijolė Sadūnaitė about life in the Soviet gulag.

Her memoirs, written in longhand and entitled *How I Became a Target of the KGB*, have been smuggled to the West from hiding, according to the Brooklyn-based Lithuanian Information Center.

Miss Sadūnaitė rose to international prominence in 1975 during her trial in Soviet-occupied Lithuania.

She was arrested in 1974 when police raiding her home found the 11th issue of the underground *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania* in her typewriter. For this, a Soviet court sentenced her to six years in labor camp.

Upon her return to Lithuania in 1980 from Siberia, authorities had all mail from the West cut off to her and her brother, with whose family she was living in the capital city of Vilnius. Though deprived of much mail from abroad as a prisoner in exile, Nijolė says she managed to correspond with 250 supporters and used to receive up to 10-20 letters a day.

Nijolė, her brother and his family were kept under constant surveillance in Lithuania. Security agents were especially wary of the Sadūnas' open contacts with foreigners. Their home was subjected to periodic searches and

they were summoned repeatedly for interrogation, says Nijolė.

In November 1982, Nijolė's brother, Jonas Sadūnas, was interred in a psychiatric hospital. Nijolė complained to the authorities and publicized her brother's situation. Due to immediate public outcry in the West, Sadūnas was released after 11 days and certified "normal." However, the complaints filed by both Sadūnas and Nijolė to the Prosecutor of the Lithuanian SSR about the unethical conduct of the medical staff and other Soviet officials were apparently to form the basis of the charges against her. When Dr. Razinskiene threatened to file criminal charges against her, Nijolė went into hiding. KGB agents and the militia have been unsuccessfully searching for her whereabouts ever since.

Sadūnas was tried in May 1983 on fabricated charges of slander and sentenced to 1½ years general regime labor camp despite poor health. Latest reports indicate that he is suffering from tuberculosis.

In her reminiscences, dated October 7, 1983, the 46-year-old Nijolė writes about the wrath of the KGB, which "in their desire to take revenge against me, decided, as they had threatened earlier, to deal with my brother. They fabricated a case against him, interring him in a psychiatric hospital. However, seeing that I was obstructing their plans — they are especially fearful of publicity and world opinion, which saved my brother — they decided to isolate me, by jailing me. The KGB is most infuriated by the transmittal of facts to the West documenting their criminal actions. Then the poor things begin to lament that they are being libeled, and they start confining innocent people in prisons and psychiatric hospitals . . ."

"Many times, under various pretexts, the KGB and militia came looking for me," continues Sadūnaitė. "I avoid these 'friends' only because I wish, God willing, to serve those people who fight for truth and their rights just a bit longer. I am ready and willing to go to prison with joy for this reason and by the Grace of God — to die."

In addition to a detailed account of her arrest, interrogations, transport to labor camp and moving experiences during imprisonment, Sadūnaitė's reminiscences provide insight into her personal conviction and inner strength.

She closes her memoirs with an account of her most recent activities:

"On June 13, 1983, from the Moscow post office, I sent some registered letters to Andropov and protests to the Prosecutor of the USSR regarding the unjust sentencing of Father Alfonsas Svarinskas and the illegal arrest and imprisonment in the Vilnius KGB cellars of Father Sigintas Tamkevicius, slanderously accused of anti-soviet activity. All of the statements were sent in my name and with my return address. Unable to punish me personally, the KGB began to terrorize my brother's wife. May the Almighty God be merciful to all!"

Father Sigintas Tamkevicius was tried and sentenced on December 2, 1983 to 6 years strict regime camp and 4 years exile. Father Alfon-

"The Baltic Countries: God That Cannot Be Expelled"

"Three small nations — Lithuania, Latvia, Estonia — have disappeared from the map of states already 43 years ago. But their soul has remained Christian, despite all the pressures and constraints by official atheism, the agent of persecution.

"Lithuania is a giant Camargue, twice as large as Belgium . . . Even more than Poland, it is a martyr country. This nation, neither Slavic nor Germanic, which speaks one of the most ancient languages of Europe, is Catholic and occidental. Once it was a great power . . .

" . . . The return of the Red Army to Lithuania in July 1944 . . . has brought terrible reprisals . . . an ethnocide of which still too little has been said. An intensive campaign of russification is directed against the country's language and religion. The resistance does not disband. But at what price!

"This nation and this church do not want to die . . . The reestablishment of the (Lithuanian) hierarchy and of the contact (with the Vatican) constitutes an important progress. But the objectives of the USSR — extinction of the Lithuanian identity and of its religion — have not changed . . ."

Rene Laurentin,

France Catholique-Ecclesia,
May 27, 1983

PRINCE DIMITRI GALLITZIN

A Russian prince who was actually a Lithuanian became the first man ever ordained to the Catholic priesthood in the United States. He was Prince Demetrius Augustie Gallitzin.

Stasys Maziliauskas tells this interesting story in his book *Pioneer Prince in USA* (Amberland Publishing Co., 159 pp. \$10 plus \$1.50 postage).

Prince Gallitzin was a Lithuanian, but his title of nobility was recognized as Russian, since the czars had seized his noble country. The prince's father, disillusioned by the liberalism that was sweeping Europe, and France in particular, sent his son to the New World for his final education.

There, caught up in the pioneer spirit of the country, Prince Gallitzin gave himself to the service of people. In 1795 he was ordained and he soon became the apostle of the frontier of Western Pennsylvania.

The author describes the heroic work Father Gallitzin did and his great labor for the Church. He threw himself fully into the life of his new country and, for a while, even took an "American name — Augustine Smith."

(From *BRIDGES*, December, 1983)

sas Svarinskas is serving a 10 year sentence, his third term on political charges. Both priests were founding members of the Catholic Committee for the Defense of Believers' Rights.

The reminiscences of Nijolė Sadūnaitė will soon be published in English translation by Lithuanian Catholic Religious Aid of Brooklyn.

NUCLEAR HAZARDS

More and more atomic power plants and other nuclear installations are being sited in the non-Russian regions of the U.S.S.R. This is an important victory for the Russian environmental lobby, inside the soviet decision-making machinery. For years, these lobbyists have argued that, as a nation, the Russians have shrunk to a mere 50% of the total Soviet population. They cannot afford any further losses of Russians by radiation or nuclear accidents. So risky installations must be located outside Russia-proper.

In line with this policy, the largest nuclear power plant in the world is scheduled to start operations this year at Ignalina, in the north-eastern part of Russian-occupied Lithuania. At 6,000 megawatts, the new plant will double the capacity of Brown's Ferry, Alabama, the largest nuclear facility in the United States.

However, the Russians do not seem to worry about nuclear safety outside Russia. Research by Lithuanian journalist Algis Ruksenas and geographer Augustine Idzelis has revealed that the Ignalina atomic power station has been constructed without the benefit of cooling towers. Massive amounts of hot water come into contact with pipes conveying radioactive steam in a nuclear plant, and cooling towers normally prevent this water from being discharged directly into an open environment.

Emanuel Jarašūnas, PhD, from Santa Monica, California, writes: "Being from Palanga region, I have a license plate to match."

Dr. Emanuelis Jarašūnas iš Santa Monikos, Calif. rašo: "Būdamas Palangiškis, tai ir mašinos leidimas (License plate) su užrašu PALANGA."

Destruction Inevitable

At Ignalina, hot water from the plant's cooling system will be discharged directly into Lake Drukšiai. The resultant destruction of the entire eco-system of Druksiai, Lithuania's second-largest lake, is inevitable.

Furthermore, water from the lake empties into the Dauguva River, which winds its way through the population centers of neighboring Latvia, on its way to the Baltic Sea.

Should there be a leak of radioactivity—an event quite possible in nuclear power plants—the discharge will flow directly into Lake Drukšiai, instead of a cooling tower where it could be contained and controlled.

Local Concern

The only published concern about Lake Drukšiai came from a group of Lithuanian scientists who succeeded in having a cautionary note published in a Soviet scientific journal of limited circulation.

"This problem should be investigated more thoroughly," they wrote, "and appropriate action should be taken before it is too late."

Central planners in Moscow have ignored the scientists' plea. In fact, Ignalina construction has been intensified, to place the first unit on line before the end of 1983.

—Bridges/The Denver Post

Concerning Separated Families

There are many immigrants from Lithuania who for many years remain separated from their wives or husbands who cannot obtain visas to join their family members in the U.S. Persons whose wives, husbands or children are so separated are being asked to send to the Lithuanian American Council the addresses of family members who cannot obtain visas to emigrate to the United States, indicating how many times their petitions were rejected and giving the address of the person who is expecting their arrival in the U.S. The Lithuanian American Council wants, through friendly delegations, to inform the Madrid Conference about this injustice against separated families.

The Lithuanian American Council is also asking to send the names and addresses of prisoners of conscience who are incarcerated in Soviet jails or psychiatric wards for their political views. The address of the Lithuanian American Council is: 2606 West 63rd Street, Chicago, Illinois 60629.

(Lithuanian American Council Information)

A wealth of reading for just \$20.00 a year. That's what you get as a subscriber to Lithuanian Days magazine.

On the occasion of the 65th anniversary of the signing of the Tilsit Act, Chicago's popular Knights of Lithuania dance group, under the direction of Violeta Atkinson, provided the entertainment.

Chicagoje populiari tautinių šokių Vyčio grupė vadovaujama Violetos Atkinson, pašoko keletą didelio pasiruošimo pareikalavusių išpūdingų šokių Tilžės Akto 65 metų sukakties minėjimo programoje. Ši šokėjų grupė plačiai pasireiškia ne tik Chicagoje bet ir tolimesnėse vietovėse sėkmingai populiarindama lietuviškų šokių kultūrą.

—Nuotrauka Martino Nagio

THE SPIRIT OF "LITHUANIA'S FUTURE"

From a letter of Julius Sasnauskas, b. 1960, who was sentenced in 1980 to 18 months in a labor camp and five years of internal exile. He was one of the 45 Balts who signed a memorandum condemning the Molotov-Ribbentrop Pact, released in Moscow on August 23, 1979.

The excerpts provide a valuable insight into the mentality of the young Catholic nationalists in Lithuania who are waging a determined resistance against Soviet totalitarianism.

"I Must Bear Sacrifice — I Must Serve My Country"

"... I fully understand that as a small particle of society I cannot remain a gray nonentity — I must become a distinct personality. I feel that, like a bud on a tree branch, I am closely tied with my nation's centennial and millennial past, its history, and that only thanks to it I will be able to unfold as a fruit-bearing blossom... I cannot walk, with my eyes closed, past the desecrated corpses of my compatriots who were scattered in the streets during the postwar years. Even if I would stop up my ears, I would still hear the moans of babies, mothers and my brethren, emanating from boarded-up cattle cars; I would still hear the clatter of chains in the Siberian vastness. I MUST BEAR SACRIFICE: I MUST SERVE MY COUNTRY, so that future generations would not be able to say that... in the 20th century, Lithuanian blood stopped flowing in our parents' veins, because they sold out themselves to the enemy, out of fear, for a life of comfort, as Essam had relinquished his rights as a first-born for a mess of pottage..."

"But who will help me to face, all by myself, my moral and physical enemy who is much more powerful than I?!... Only God ennobles man, only He can transform weakness into invincibility, death — into life eternal..."

Lithuania's Greatness On the "Spiritual Map of the World"

"... Our country is small, a small patch by the Baltic Sea, but it is so only on a political map. On the spiritual map of the world, Lithuania is incomparably greater, and not only because of its historic legacy. Our era is not less majestic and heroic than the past ones. Don't we have people today who guard the eternal flame, as the pagan priests and vestal virgins used to do it once; don't we have heroes, rebels, and book-smugglers; and has the trek of Lithuanians to the grim East ended?... Of course, some might say that this is a perception through a magnifying glass. But don't minorities really matter, does only the mass, the majority, move history? Few people today are concerned with the millions of subjects of the Roman empire during the first centuries of Christianity, but we all still remember the names of those few who took a stand against the customs and the attitudes of the crowd. It was this handful that determined the further development of mankind... I do speak about this because the theory of 'not blowing against the wind' is still quite alive; because we ourselves are sometimes seized with doubts if a mere individual can accomplish anything against the mighty of the world..."

"Christ summons us to experience truth and to witness it. This is one of the precepts for man and, especially, for the young... I don't wish you a straight and smooth road. May your faith be tried right now so that you would learn to pay for it and to treasure it even more... Treasure the idealism of your youth

and do not believe those who say that everything passes as years go by... Heroism does not require flags, drums, or trumpets... A sacrifice, even the humblest one, will adorn and enoble your youth..."

(From ELTA, October, 1983)

An Open Letter to Anyone Who Ever Learned to Play the "Kankles"

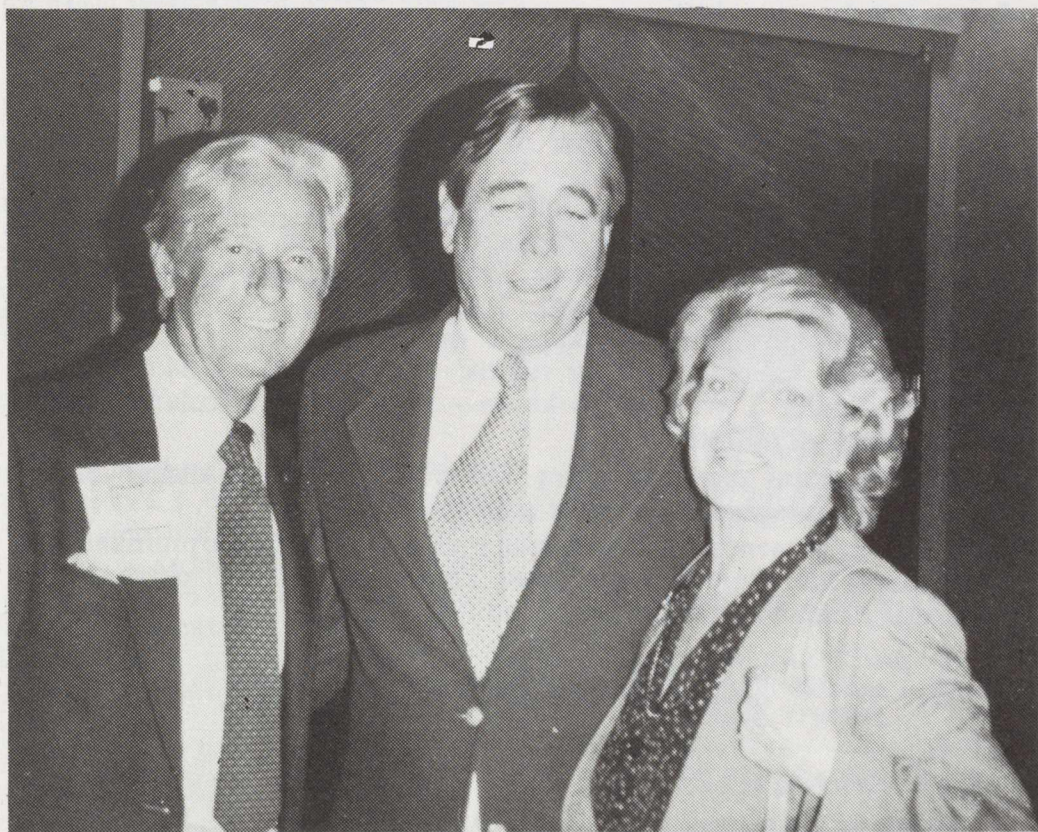
This evening I spoke to Mrs. Anna Mikulskis over the phone. We met almost 25 years ago when I was a member of the Ciurlionis Ensemble. In a recent publication of "Tėvynė" was a small article that stated that Mrs. Mikulskis is the only woman in the United States who conducts a school for children to learn to play our national instrument.

Isn't that something! A "one of a kind" right here in Ohio and our paths have crossed in our journey through life. What a blessing and how fortunate I am. But I am not as fortunate as any of you who were one of her students. She did say that her students do not want to pass on this beautiful tradition by teaching the next generation. The girls in college do have to give first priority to studies and they can be excused — until they graduate. She must feel crushed when she gets an answer like "I don't have time." (She had time for you in your baby days.)

One of my second graders is now a medical student at Harvard. Four sisters in one family have educated two teachers. One of these teachers was my first grader who could read before she came to my class — she taught herself. Another young lady invited me to her wedding. She graduated from college with a double major — Cumma Sum Laude. This class has arranged a class reunion and has invited me to attend.

Written on October 1, 1983

Anna Marie Gedraitis

Antanas and Liucija Mažeika with Ed. Reinecke, leader of the California Republican Party.

Antanas ir Liucija Mažeikos su Kalifornijos Respublikonų partijos vadu Ed Reinecke.

The Lithuanian table at the California Republican Convention in Long Beach. From left: Miss R. Nelsas, Miss A. Nelsas, J. Kvečas, L. Mažeika, S. Kvečas.

Lietuvių stalas Kalifornijos Respublikonų konvencijos baliuje, Long Beach. Iš kairės: R. Nelsaitė, Audra Nelsiatė, J. Kvečienė, L. Mažeikienė ir S. Kvečas.

GARBĖS PRENUMERATOS

Irena, A. Aižinai, Chicago, IL
Rasa Andrews, Vacaville, CA
P. Aras, Santa Monica, CA
Br. Aušrotas, Juno Beach, FL
V. F. Backus, San Gabriel, CA
Rev. Dr. Bačinskas, Australija
J. Bagdonas, Woodhaven, N.Y.
G. Balanda, Warren, MI
Ed. Balceris, Sta. Monica, CA
Inž. Peter Beltran,
L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, Nebraska
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
John W. Bernotavicz
Rev. A. Bertašius, El Paso, TX
Dr. K. C. Bobelis, St. Petersburg, FL
Juozas Briedis, West Bloomfield, MI
R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA
inž. V. Čekanauskas, garbės konsulas,
Los Angeles, CA
Rev. V. M. Cucuras, Providence, RI
John Čiurionis, PA
A. Daukantas, Santa Monica, CA
Stasys Daugėla, Santa Monica, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
Dr. A. M. Devenis, Long Beach, CA
Inž. Algis Didžiulis, Bogota,
Colombia
A. Dičius, Santa Monica, CA
Vincas Dovydaitis, San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
P. Duda, Chicago, IL
J. Dženkaitis, Glendale, CA
East Cambridge Branch Library, MA
A. Galdikas, Brentwood, CA
P. Gauronskas, Santa Monica, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
J. Girevičius, Ont., Canada
P. Gruodis, Chicago, IL
Paul Gylys, Olympia, WA
Inž. Algis Jonynas, Pacific
Palisades, CA
E. ir L. Jarašūnai, Santa
Monica, CA
A. Jakštas, Australija
R. Janowska, Norristown, PA
E. Jonušas, Omaha, Nebraska
Dr. J. Jurgilas, Rancho Sta Fe, CA
P. Karosas, New Britain, CT
Kazys Karuža, Los Angeles, CA
Dr. J. S. Kriaučiūnas, Putnam, CT
A. Kudirka, Ormous Beach, FL
H. V. Kulber, Brooklyn, NY
Jonas Kutra, Sta. Monica, CA
Dr. Šarūnas Karuža, Los Angeles, CA
St. Keteriauskas, Los Angeles, CA
Mrs. Isab. Kirk, San Leandro, CA
Dr. Alf. Kontvis, CA
Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
C. A. Laucius, Chicago, IL
L. Lengnikas, Hamilton, Canada
J. Levickas, Palos Park, IL
G.T. Levinskas, Creke Casur, MD
M. Lietuvnikas, Orlando, FL
K. Majauskas, Chicago, IL
Dr. V. McCleris, Livonia, MI
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto, Canada
Inž. Vacl. Mažeika, Park Ridge, IL
Inž. A. ir L. Mažeikos, Marina
del Rey, CA
A. Mažulis, Santa Monica, CA
Ign. Medziukas, Los Angeles, CA
A. Mikalajūnas, Sta Monica, CA

Dr. V. Mileris, Livonia, PA
A. Milius, Santa Monica, CA
A. Mingėla, Hamilton, Canada
A. Musteikis, Fallon, NE
M.L. Namikai, M.D., Glendora, CA
A. Naudžiūnas, Boston, MA
G. Okunis, Flushing, NY
Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
Vladas Pažiūra, Anaheim, CA
F. Petrauskas, Syracuse, NY
J. Petrikonis M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
P. Pranis, Vista, CA
R. V. Prasčiūnas, Westhilss, CA
Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, NY
RFE-RL, Inc., NY
Inž. Juoz. Rasy, Cambridge, MA
Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, NM
G. W. Radvenis, 1326 McCollum St.,
Los Angeles, CA
Kun. V. Radvina, Clover Valley, CA
A. Rugys, Lantana, FL
Inž. A. J. Rudis, Blue Island, IL
V. Raulinaitis, M.D., Santa
Monica, CA
K. R. Razauskas, Dearborn Heights, MI
J. V. Roland, San Francisco, CA
Kun. Paul Sabulis, Waterbury, CT
O. C. Šadeika, Farmington Hills, MI
Peter Sakas, Los Angeles, CA
J. B. Sabal, Cleveland, OH
M. Šarauskas, Winnipeg, Canada
Wm. R. Savage, Reno, NV
M. R. Shalins, Woodhaven, NY
C. M. Shimkus, W. Hartford, CT
A. Sinkys, Santa Monica, CA
E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, CA
Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
Dr. V. Skirgaila, Rancho Palos
Verdes, CA
Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL
Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
S. Šližys, Dearborn Heights, MI
Dr. D. Surantas, Rockford, IL
J. Švedas, Cicero, IL
Inž. J. Talandis
V. Tamošiūnas, Detroit, MI
B. Tiskus, Collinsville, IL
K. Trečiokas, NJ
J. Truškauskas, Los Angeles, CA
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
V. Urbonas, St. Petersburg
Beach, FL
A. Uždavins, Canton, MI
Inž. V. Vidugiris, Palos Verdes, CA
V. Urbaitis, Mayfield Heights, OH
A. Vakselis, Richmond Hills, NY
Dr. Valiska, Montreal, Canada
Dr. J. K. Valiūnas, New Rochelle, NY
Juozas Vitėnas, Washington, D.C.

AUKOS

Aukos po \$20—

A. Andriūšis, Inž. J. Talandis

Aukos po \$15—

Dr. A. Kontvis, A. Rugys, Rev. V.
F. Radvina, Rev. A. Račkauskas

Aukos po \$10—

A. Kvečas, A. Mikalajūnas, J.
Rastapkevičius

Aukos po \$9—

K. Bulevičius

Aukos po \$5—

S. Augonis, B. Cizikas, B. Likas, J.
Litvaitis, Dr. B. Kasakaitis, J.

Pabilionienė, J. Venckus, St. Santvaras, Vaitkūnas.

Rev. P. Krasauskas, J. Putna, A. Labai ačiū už parėmimą L.D. žurnalo.
Biliūnas, B. Kondrotas, C. Miller, P.
—A. Skirius, leidėjas

BALTIC BAKERY

JUOZAS ir ALDONA ANKAI—savininkai

4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60609 —Telef. (212) LA 3-1510

— ir —

2616 W. 69th St., Chicago, IL 60629—Telef. (312) 737-6734

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės Išdui—laisvajai Lietuvai
padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, ra-
dijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kali-
niams gelbėti.

Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation

LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION

P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

DOVANOS GIMINĖMS LIETUVOJE

1 pora geriausių "Levi" denim jeans; 1 pora "Wrangler" velveto
jeans; 3 metrai geriausio šilkinio aksomo suknelei; 3 metrai vilnonės
eilutei medžiagos su įrašu "All Wool Made in England"; 1 komplektas
vyriškų arba moteriškų žieminių apatinių rūbų; 1 sv. geriausių mo-
hair vilnonių siūlų; vilnonė arba šilkinė suknelei medžiaga.

Šio siuntinio kaina su maitu ir persiuntimu\$400.00

Į šį siuntinį dar galime dadėti 7 svarus įvairių prekių: medžiagos
galima dadėti 4 m. ir dirbtinio minko kailio 3 m.

Žemiau siūlome keletą naudingesnių dalykų (kaina su maitu):

Avikailiai ¾, vyriški arba moteriški, tikros odos viršus, dirb-
tinio kailio pamušas, gražus kalnierių, sveria 5 sv.\$220.00
Dirbtinio minko kailis paltui, De-lux, sveria 5 sv. 100.00
Pigesnis minko kailis paltui 88.00
Jeans, rumbuoto velveto 42.00
Vyriškas arba moteriškas megstinis 44.00
Vilnonė arba šilkinė skarelė 12.00
Telescopic lietsargis 12.00
Vyriški arba moteriški pusbačiai 44.00
Puiki suknelei medžiaga 40.00
Šilkinio velveto medžiaga suknelei, 3 m. 66.00
Aksomo medžiaga kostiumui, dvigubo pločio, 3 m. 80.00
Angliška vilnonė eilutei medžiaga, 3 m. 66.00
Angliška vilnonė eilutei medžiaga, 3 m. 80.00
Angliška vilnonė eilutei medžiaga, 3 m. 100.00
Šie produktai galima siųsti su rūbais: ½ sv. arbatos—\$4.00, ½ sv.
nescafes—\$6.00, 1 sv. pupelių kavos—\$7.00, 1 sv. šokolado—\$7.00,
40 cigarečių—\$5.00

Sudarant siuntinį savo nuožiūra reikia pridėti persiuntimui \$52.00
Siunčiame pramogines ir kitokios muzikos plokšteles.

Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, tarpininkaujame
išsirūpinant Lietuvoje gyvenančioms žmonoms pensijas, persiunčiame
palikimus į Lietuvą prekėmis arba valiuta.

BALTIC STORES & CO.

Z. JURAS

11 London Lane, Bromley, Kent, BR1 4HB, England

Tel.: 01 460 2592

LIETUVIŲ DIENOS
Žurnalo ir knygu
PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininko" adm-ja
So Boston, Mass. — S. Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
"Gifts International," "Parama"
"Marginalia"
Cleveland, Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish
Library
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Putnam, Conn. — Immaculate Conception
Convent
Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Glen Osmond, S. A.
Mirren, S.A. — J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušrotas, A. Kuolas,
St. Prapapas
Montreal, Que. — J. Šiaučiulis (Parish
Library)

AMERIKOS BALSAS
(VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos
laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42 ir
49 metrų bangomis.
Pirmoji vakarinė laida 18 val. vakaro Lietuvos
laiku (10 val ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31
metrų bangomis.
Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos
laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15,
20 ir 25 metrų bangomis.
Šie laikai vasaros metu. Žiemos metu tiek
Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį at-
sukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

THE BATTLE OF GRUNWALD

★ ★

Liberal English translation with prologue and
epilogue by J. J. Bielskis. From the adapted
version of the original in Russian by Ivan K.
Sokolnikov. An historical novel of the Battle
in 1410 with the Teutonic Knights. 160 pp.
and XXXI footnotes. Los Angeles, 1963.
Price—\$3.00 Hard Cover \$4.00
plus \$1.00 postage

★ ★

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029
(213) 664-2919

LIETUVIŲ RADIOJO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIOJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.

Kleiva Rūta Vidžiūnienė, pirmininkė

Programų Koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washinton, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto per
AM radijo stotį WITH—123
Programos vedėjai: Albertas Juškus
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, MD 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

LIETUVIŲ RADIOJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.
vedama Stepono ir Valentinos Minkų
girdima sekmadieniais 8:00 iki 8:45 ryto
Boston, Mass.—WLYN—1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika,
dainos ir Magdūtės pasaka.
Taipgi pas mus gaunamas "L.D." žurnalas,
ir didelis pasirinkimas lietuviškų knygų,
plokštelių ir lietuviškų suvenirų.
502 E. Broadway, So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-0489

Lietuvių Radijo Valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais
9:10:00 ryto iš WCAV-FM 98
12:10:10 val. 1460 AM iš WBET
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Radijo Šeima
7 Programos savaitėje
šeštadieniais ir sekmadieniais nuo
8:30 val ryto iki 9:30 val. ryto
Visos programos iš WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WOPA, 1490 AM banga
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: 778-5374

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, IL 60629
Phone: 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų programa
kas šeštadienį 12:30 p.p.
11110 AM banga, WTIS stotis
veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, IL 60629
Telefonas (312) 778-5374
Atstovas St. Petersburg—K. Kleiva
Tel.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIOJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI

Išleista 1949

Girdima sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 m
Vedėjas—Juozas Stempužis

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIOJO VALANDA
1011 W. Huron, Pontiac, MI 48054
WPON—1460 AM

Pirmadienį nuo 3-4 p.p., trečiadienį nuo
12-1 p.p., penktadienį nuo 6-7 val. vak.

Programos ved. Algis Zapareckas

Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis
Lapšys, Edv. Skiotys, Violeta Abariūtė

4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak, MI 48072
Tel.: 549-1982

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Longinas Kapeckas

273 Victoria Rd., Hartford, CT 06114
Telefonas: 249-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ radijo valanda
girdima kas penkt. iš WEVD stoties
New Yorke, nuo 10-11 v.v. 97.9 FM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania"
programos kas treč. nuo 6:05 iki 7:00
val, vak. iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM — banga

Direktorius — Dr. Jokubas J. Stukas

234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki
10 v. ryto iš WHBI stoties 105.9 FM banga

ROMAS KEZYS

217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania

Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.

PROGRAMOS VEDĖJAI:

Povilas ir Gertrude Dargiai

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIOJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA

Girdima sekmadieniais 7:00-7:30 val. ryte iš
KXOW radijo stoties, 1420 AM banga.

vedėja ir pranešėja
Salomėja Šmažienė

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
Telefonas (501) 321-9641

PHOENIX, ARIZ.

Nauja lietuviška radijo programa

"LIETUVOS AIDAI"

Šeštadieniais, 12:30 val. p.p.

1540 AM banga

Vedėja ir leidėja

KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ

2646 W. 71st St., Chicago, IL 60629

(312) 436-5035

Dienos Metu (312) 778-5374

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIOJO KLUBAS

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R. Kiršteinai,
vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta Ilgūnaitė,
įžd L. Laukaitienė, narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"

Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM

Vedėjas: ANTANAS PALIULIS

33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius

1053 Cr. Albanel, Duvernay, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30 iki 2:00 val. po pietų

Visos programos transliuojamos iš

Toronto stoties CHIN, banga 100.7 FM

Programos vedėja:

Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė

51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2, Can.
Telefonas: (416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIOJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas: Dr. J. Gallius

Circonvallazione Nomentana 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad, rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. V. Kaziūnas

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

ALEKSANDRAS MARČIULIONIS

ŠV. KAZIMIERAS (Maspeth bažnyčios fasade)